

La circonferance de Les Patrie est de 5000 Stades il est rempli de Steppes et de montagnes qui peut à pour parler des helenes.

CHERSONESE
TAURIQUE. OU SCYTHIQUE
LA CRIMÉE
d'après Strabon
PAR ISAMBERT
De la Société Géographique
1845

ΚΡΙΜΑΙΑ

αρχαία Χερσόνησος,
βυζαντινή
Χερσών

ΤΕΥΞΕΙΝΟΣ

Stades selon Strabon.

10 20 30 40

Myriamètres.

0 1 2 3 4 5 6

Les délimitations modernes sont indiquées

1823
apan.gr

Φιλολογικές πηγές

- Αγαθήμερος, *Γεωγραφίας Υποτύπωσις*.
- Αριστέας, Αποσπάσματα, *Poetarum Epicorum Graecorum Testimonia et Fragmenta* (Leipzig 1987).
- Αρμενική Γεωγραφία, *The Geography of Ananias of Sirak*.
- Αρριανός, *Περίπλους Ευξείνου Πόντου*.
- Διόδωρος Σικελιώτης, *Ιστορική Γεωγραφία*.
- Δίων Κάσσιος, *Ρωμαϊκή Ιστορία*.
- Διονύσιος Βυζάντιος, *Ανάπλους Βοσπόρου*.
- Εκαταίος, *Hecataei Milesii Fragmenta* (Firence 1954).
- Ηρωδιανός, *Καθολική Προσωδία*.
- Ηρόδοτος, *Ιστορίαι*.
- Μαρκιανός, *Περίπλους*.
- Μένιππος, *Περίπλους*.
- Προκόπιος, *Υπέρ των Περσικών Πολέμων*.
- Ψευδο-Πλούταρχος, *Περί ποταμών και όρων επωνυμίας*.
- Ψευδο-Σκύλαξ, *Περίπλους*.
- Ψευδο-Σκύμνος, *Περίοδος γης*.
- Πτολεμαίος, *Γεωγραφία*.
- Στέφανος Βυζάντιος, *Εθνικά*.
- Στράβωνας, *Γεωγραφία*.

EUROPE

ASIA

LIBYA

Androphagi

Hyperboreans

Arimaspians

Issedones

Sauromates

Agathyrsi

Scythians

Tanais

Oarus

Lycus

MAEOTIAN LAKE

Caucasus

Massagetes

Celts

Ister

Alpis

Carpis

Getae

BLACK SEA

CASPIAN SEA

Thracians

Araxes

Sogdians

Iberia

Tartessus

Bactra

Nineveh

Medes

Ecbatana

ASIA

Assyria

Susa

Persia

Indians

ATLANTIC SEA

Carthage

Cyrene

Memphis

Babylon

Atlas

Indians

ERYTHREAN SEA

Thebes

Syene

Meroe

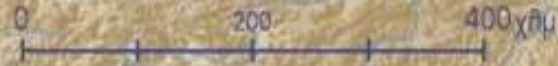
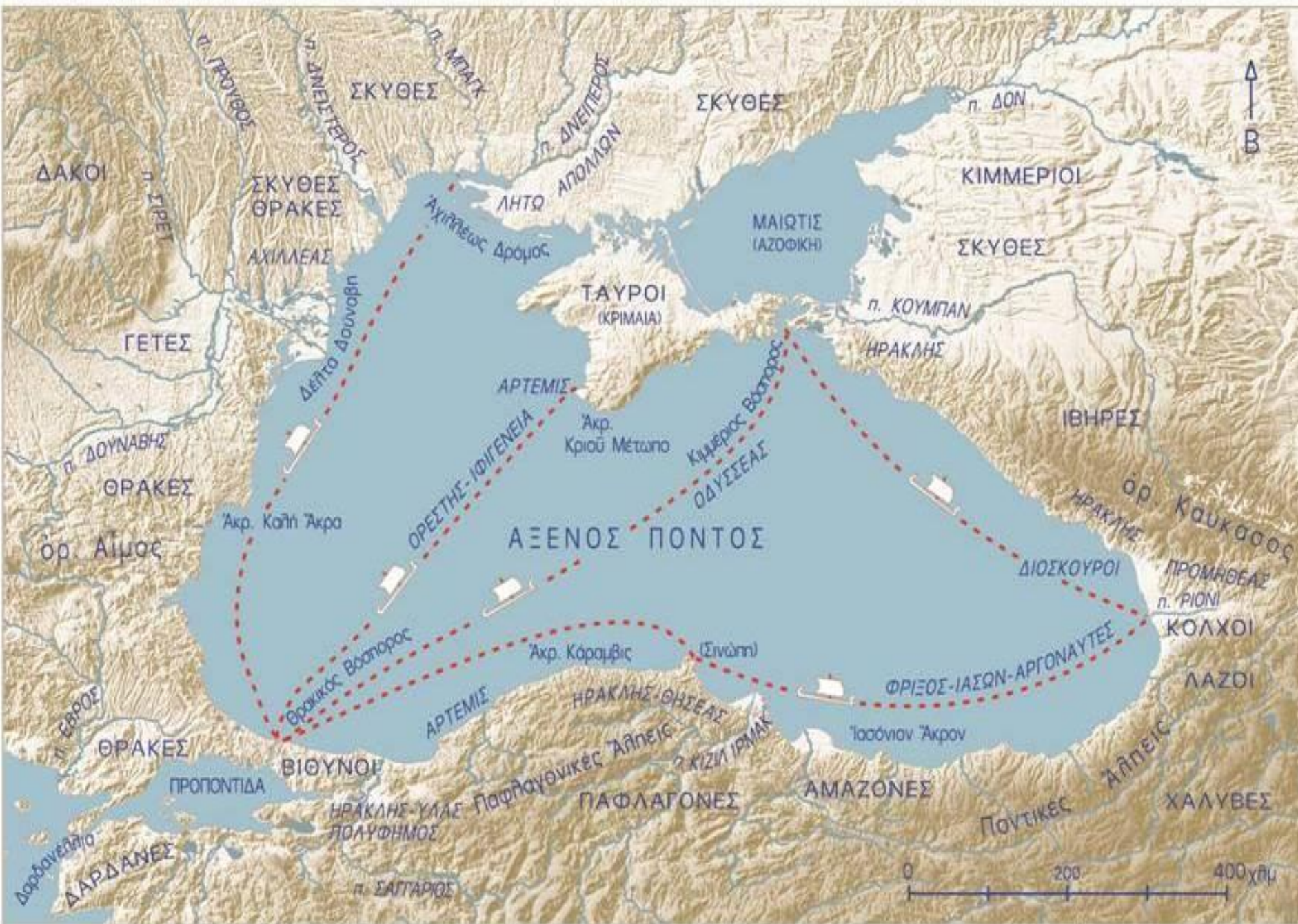
Arabia

Ethiopians

Macrobian

AUSTRAL SEA

ΔΑΚΟΙ

ΓΕΤΕΣ

ΘΡΑΚΕΣ

ὄρ. Αἶμος

ΘΡΑΚΕΣ

ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑ

Δαρδανέλλοι
ΔΑΡΔΑΝΕΣ

ΣΚΥΘΕΣ ΘΡΑΚΕΣ

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Δέλτα Δούναβη

Ἄκρ. Καλή Ἄκρα

Θρακικός Βόσπορος

ΒΙΘΥΝΟΙ

ἩΡΑΚΛΗΣ Ὑλλε
ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

π. ΣΑΓΓΑΡΙΟΣ

ΟΡΕΣΤΗΣ-ΙΩΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄκρ. Κόραμβις

ΑΡΤΕΜΙΣ

ἩΡΑΚΛΗΣ ΘΗΣΕΑΣ

Παφλαγονικές ἄλπεις

ΠΑΦΛΑΓΟΝΕΣ

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἄκρ. Κριού Μέτωπο

ΤΑΥΡΟΙ
(ΚΡΙΜΑΙΑ)

ΛΗΤΩ

π. ΔΝΕΙΠΕΡΟΥ
ΑΠΟΜΟΝ

ΣΚΥΘΕΣ

π. ΜΠΑΚ

ΣΚΥΘΕΣ

ΜΑΙΩΤΙΣ
(ΑΖΟΦΙΚΗ)

π. ΚΟΥΜΠΑΝ

ἩΡΑΚΛΗΣ

Κιμμερίας Βόσπορος

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

(Σινώπη)

ΑΞΕΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

Ἰασόνιον Ἄκρον

ΑΜΑΖΟΝΕΣ

Ποντικές ἄλπεις

ΧΑΛΥΒΕΣ

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

ἩΡΑΚΛΗΣ

ὄρ. Καυκάσος

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

π. ΡΙΟΝΙ

ΚΟΛΧΟΙ

ΛΑΖΟΙ

ΦΡΙΞΟΣ-ΙΑΣΩΝ-ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ

ΙΒΗΡΕΣ

ΣΚΥΘΕΣ

ΚΙΜΜΕΡΙΟΙ

π. ΔΟΝ

Εμβαδόν
περίπου
25.500
τετρ. χλμ.

Μήκος
ακτογραμμής
γύρω
στα 300 χλμ.

Πεδιάδα
(= στέπα)
π. 80%

ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ

Ταυρική χερσόνησος
(στα λατινικά: Taurica και
Tavrica)

Γοθθία, μετά τον 3ο μ.Χ. αι.

Χαζαρία, μετά τον 7ο – 8ο
αι.

ως Khazaria / Chazaria /
Cazarea κλπ πέρασε και στις
δυτικές πηγές του Μεσαίωνα

Κριμ και Κριμαία, μετά
το 1250

Σε όλη αυτή την περιοχή,
η λατρεία του Απόλλωνα
ήταν κυρίαρχη.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Η Άρτεμις κυριαρχούσε
νοτιότερα:
στο ΝΔ άκρο της
Κριμαίας
(στην πόλη-κράτος των
Χερσονησιτών)
αλλά και στα απέναντι
μικρασιατικά παράλια,
στα πυκνά δάση της
ευξεινοποντιακής Βιθυνί
και Παφλαγονίας.
Παρθένιον/ Μπαρτίν

Η ιερή Παρθένος, θεά της άγριας
φύσης και πανίδας, Πότνια Θηρών και
Ταυροπόλος, είχε το κρησφύγετό της
στο άκρο της Ταυρικής χερσονήσου.
Η λατρεία της Ορθίας Αρτέμιδος ήταν
κυρίαρχη στη Σπάρτη, ενώ οι Αθηναίες
έταζαν τα κοριτσάκια τους στο
πανάρχαιο αττικό Ιερό της Βραυρώνας,
όπου η θεά λατρευόταν μαζί με την
Ιφιγένεια σε ένα σπήλαιο.
Αργότερα, ιδρύθηκε στον Πειραιά το
Ιερό της Βενδίδος (η θρακική
φυσιογνωμία της θεάς).

<<<<< Λαβή χάλκινου καθρέφτη
ύστερης αρχαϊκής τέχνης (αρχές 5ου
αι.), από τις ανασκαφές στη Χερσόνησο.

Οι Μογγόλοι της Χρυσής Ορδής ονόμασαν Qirim την επαρχιακή τους πρωτεύουσα (σήμερα Stary Krym, στη ΝΑ πλευρά της χερσονήσου).

<<<<<<<<<<

Από το Κιρίμ, οι Βυζαντινοί μετονόμασαν Κριμαία όλη την χερσόνησο. Η εξελληνισμένη ονομασία υιοθετήθηκε διεθνώς.

Ανάμεσα στην αμμονησίδα Αραμπάτ και την Α ακτή της Κριμαίας ανοίγεται το Σιβάς: συγκρότημα από ρηχές λιμνοθάλασσες (0,50 ως 3 μ βάθος)

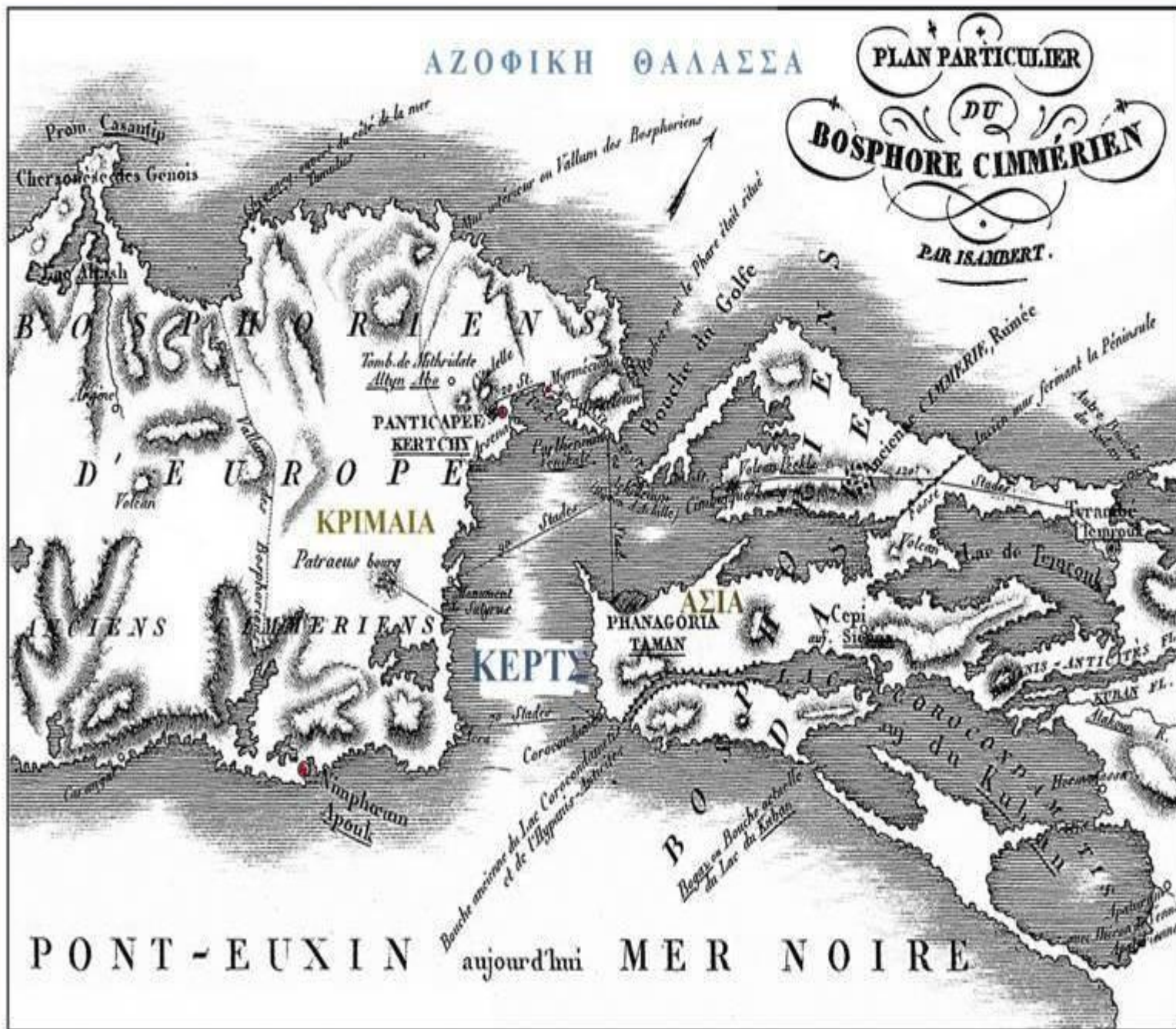
Η πυκνότητα σε αλάτι του Σιβάς είναι πέντε φορές υψηλότερη από αυτή των ωκεανών.

Ιδανικές συνθήκες για την διαμόρφωση αλυκών:

Η μεγαλύτερη αλυκή της ονομάστηκε από τους αρχαίους Έλληνες «Σαπρά λίμνη» (κι από τους νεώτερους «Σαπιοθάλασσα»).

Η Γλώσσα του Αραμπάτ χωρίζει την Σαπρά λίμνη (ουκρανικά Sivash) από την υπόλοιπη Αζοφική.

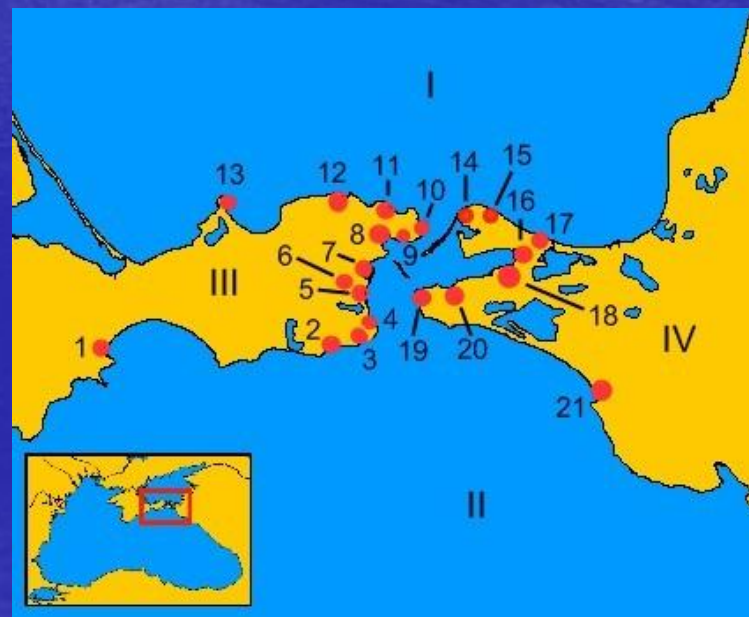

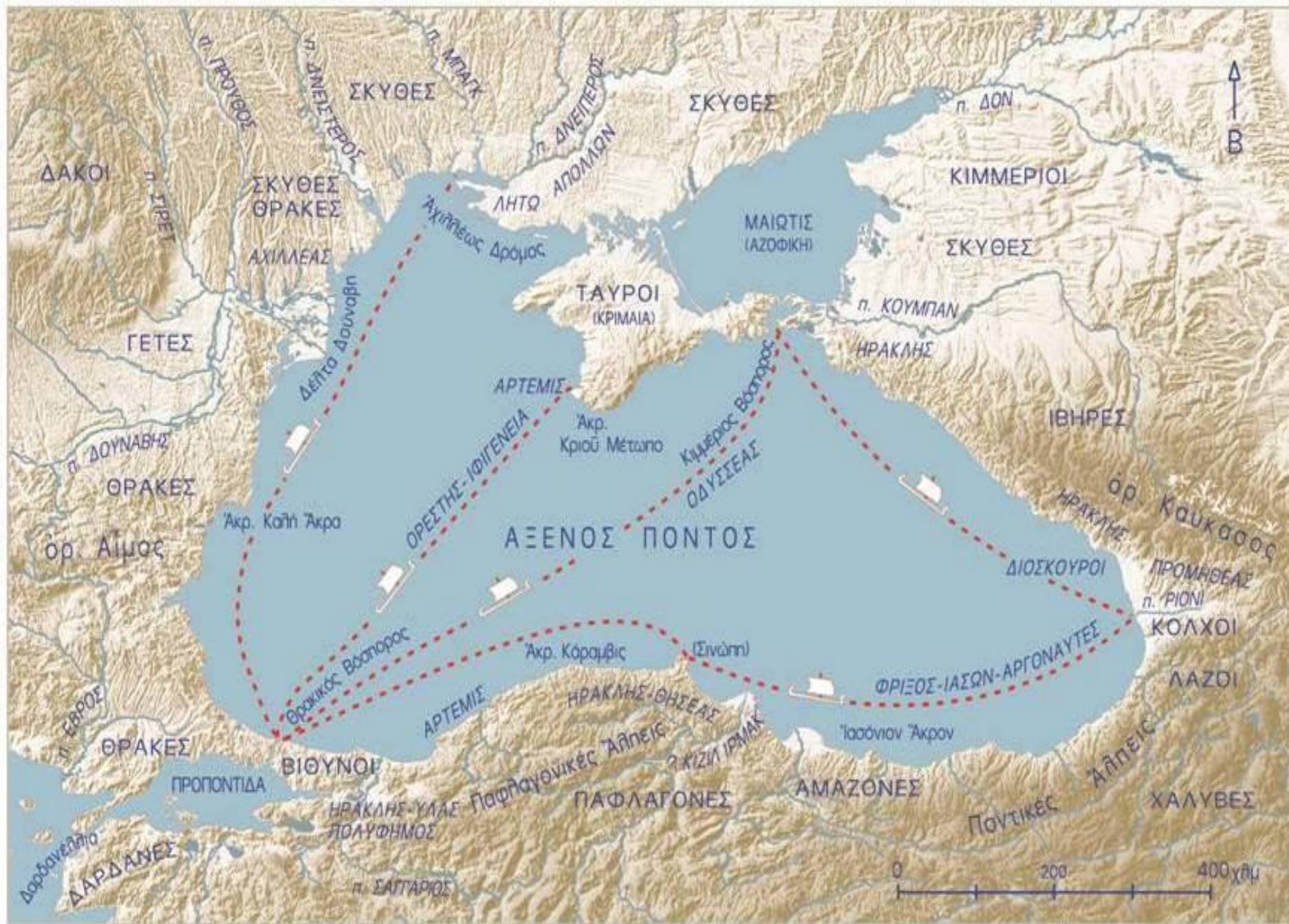

Πορθμός
41 χλμ
μήκος

και
πλάτος 4
έως 15
χλμ

- I) Μαεοτιανή Θάλασσα (Θάλασσα του Αζόφ)
- II) Πόντος Ευξίνος (Μαύρη Θάλασσα)
- III) Χερσόνησος Kerch (Κριμαία) –
- IV) Χερσόνησος του Ταμάν
- 1) Θεοδοσία – Τεοδοζία
- 2) Κίμμερικον (lat. Cimmericum)
- 3) Κυταία (lat. Cytaea)
- 4) Ακρά – Ακρά
- 5) Νυμφαίο (lat. Nymphaeum)
- 6) Ιλuraton
- 7) Τυρίτακε
- 8) Παντικαπαίων (lat. Panticapaeum)
- 9) Μίρμεκιον (lat. Myrmecium)
- 10) Παρθενείο (lat. Parthenium)
- 11) Πόρθμιον (lat. Porthmeus)
- 12) Ζενονώ Χερσονήσος
- 13) Ηράκλειο
- 14) Αχιλλείο (lat. Achileum)
- 15) Κίμμερις – Κίμμερις
- 16) Κεροι (lat. Cerei)
- 17) Τυράμπε
- 18) Φαναγόρια – Φαναγόρια
- 19) Κορκονδάμα – Κορκονδάμα
- 20) Ερμονάσα
- 21) Γοργίπη

ΚΟΡΥΦΗ ΑΪ-ΠΕΤΡΙ πάνω από τη Γιάλτα

Ψηλότερη
κορφή
Roman Kosh
1.545 μ.

Αζοφική Θάλασσα

- Μυρμήκιον
- Παρθένιον
- Πορθμία

Καλός Λιμνή

Κερκινίτις

Παντικάπαιον

Τυριτάκη

Νυμφαίον

Κύταια

Κιμμερικόν

Πατραεὺς

Κήποι

Φαναγορία

Ερμώνασσα

Νεάπολις

Θεοδοσία

Αθήναιον

Χερσόνησος

Γοργιππία

Εύξεινος Πόντος

Η Σκυθική Νεάπολις

- Ένα παράδειγμα οικισμού των Σκυθών:
- 2ος αι. π.Χ. - 3ος αι. μ.Χ.
- Στο δεύτερο μισό του 2ου αι. π.Χ. το φρούριο ήταν η πρωτεύουσα και η κατοικία του Σκύθη βασιλιά Σκιλούρου.

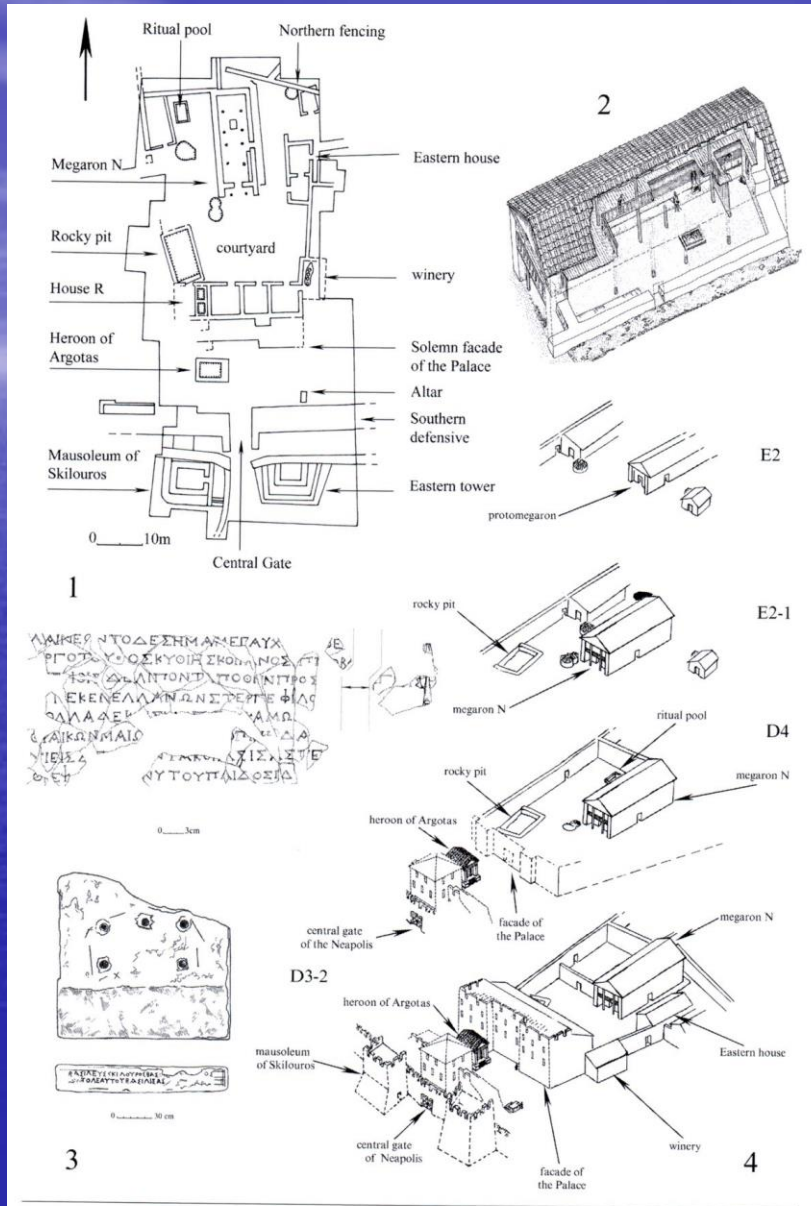

Fig. 2. The Southern Palace of Scythian Neapolis; 1) plan of the Palace; 2) reconstruction of the megaron; 3) the inscriptions mentioning the kings Argotas and Skilouros found at the territory of the Palace; 4) the building horizons of the Palace.

Η Χερσόνησος

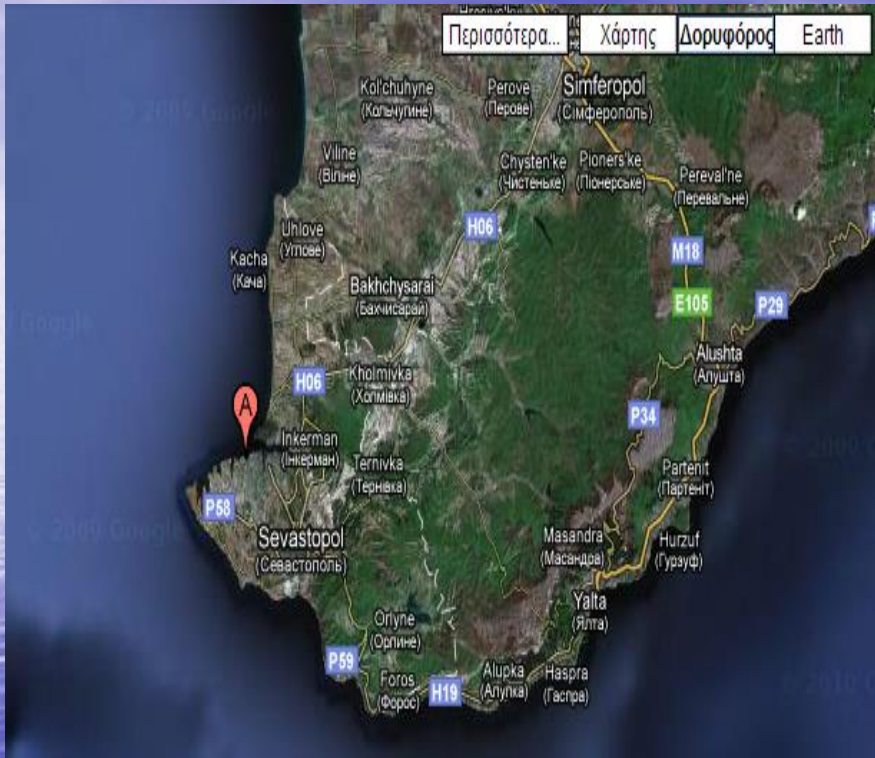
«Όποιος κατέχει τη Χερσόνησο, ελέγχει το νοτιοδυτικό τμήμα του Ευξείνου Πόντου»

Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανὸν
Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος

Pontus Euxeinus

- Olbia
- Tyras
- Nikonion
- Berezan
- Pantikapaion
- Phanagoreia
- Gorgippia
- Torikos
- Kerkinitis
- Theodosia
- Chersonesos
- Orgame
- Leuke
- Istros
- Tomis
- Tropaeum Traiani
- Dionysopolis
- Odessos
- Kabyle
- Mesembria
- Apollonia
- Sinope
- Amastris
- Tiejon
- Pompeiopolis
- Amisos
- Amaseia
- Komana
- Herakleia
- Byzantion
- Chalkedon
- Trapezous
- Pichvnari
- Apsaros
- Dioskourias
- Phasis?
- Elisavetovskoe

Βρίσκεται στην Ηράκλεια χερσόνησο, στο νοτιοδυτικό ακρωτήριο της χερσονήσου της Κριμαίας, (συγκεκριμένα στο ακρωτήριο που σχηματίζεται από την Καραντίνα και το Sandy Bay)

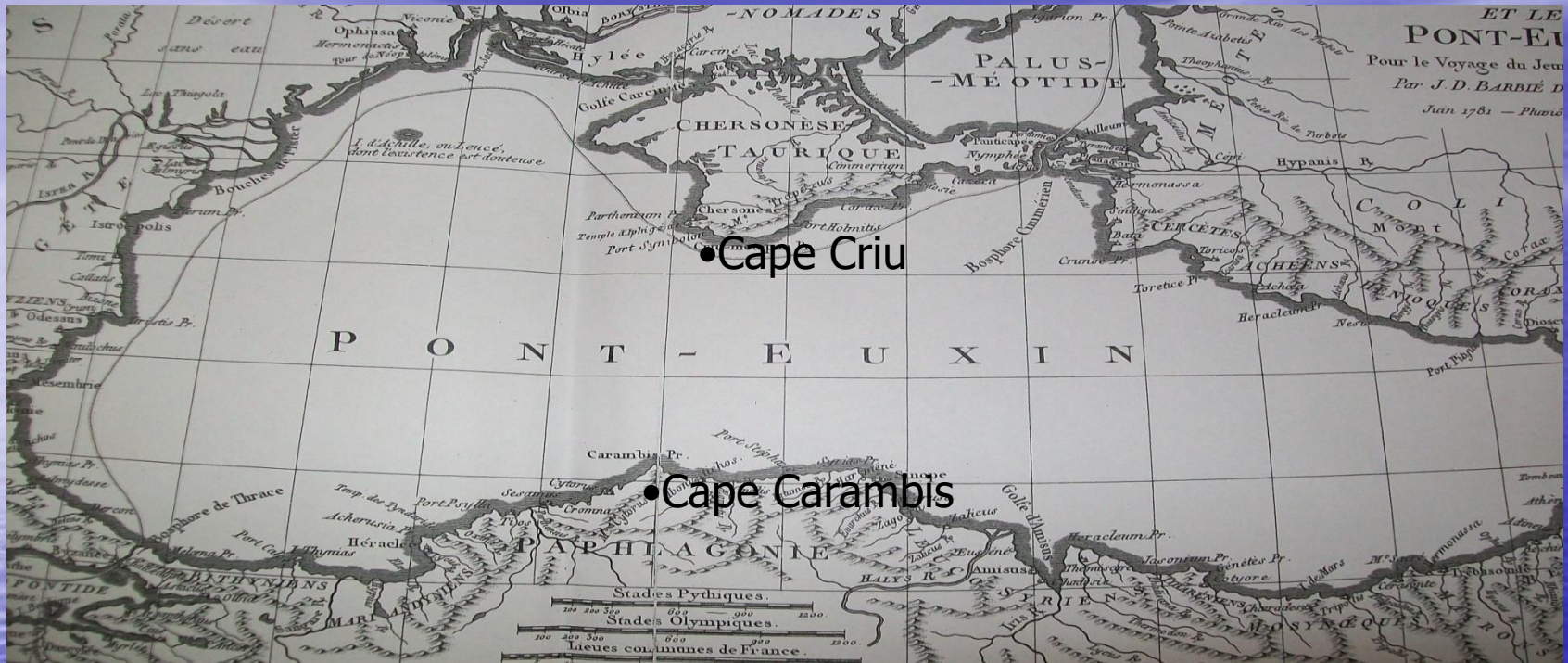

- Ιδρύθηκε από Ηρακλειώτες που προέρχονταν από τα Μέγαρα από κοινού με τους Δήλιους λόγω ενός χρησμού, 422 π.Χ.
- Η μόνη Δωρική αποικία στο Βόρειο Εύξεινο Πόντο.
- Όνομα: περιγράφει τον τόπο στον οποίο βρίσκεται (χερσόνησος Ηρακλείου).

Αρχαίες αναφορές

- Σκύλαξ ο Καρυανδεύς *Περίπλους* · (δεύτερο μισό του 4ου αι. π.Χ.) αναφέρεται στη γεωγραφία της παράκτιας Βόρειας Μαύρης Θάλασσας, όπως ήταν στην Αρχαιότητα και επίσης στο Μαντείο των Δελφών που υπαγόρευε την πόλη να ιδρύεται από άποικους από την Ηράκλεια και τους Δήλιους.
- Η *Περιήγησις* (τέλη 2ου αι. π.Χ.) αναφέρεται στην ίδρυση της Χερσονήσου από τους Ηρακλειώτες και τους Δηλίους. Υποτίθεται ότι γράφτηκε από το **Σκύμνο της Χίου**, αλλά τα γεγονότα έδειξαν ότι προήλθε από παλαιότερα έργα όπως η Ιστορική Γεωγραφία από τον **Έφορο** και η Γεωγραφία από τον **Δημήτριο Καλλατιανό**· ο τελευταίος έζησε στα τέλη του 3ου αιώνα π.Χ. και γνώριζε καλά τη γεωγραφία του Πόντου.
- Ο **Στράβων**, (έζησε στις αρχές του 1ου αι. μ.Χ.) στη Γεωγραφία του παρέχει μια λεπτομερή περιγραφή της Κριμαίας κατά τις εποχές του Μιθριδάτη (τέλη 2ου - 1ου αι. Π.Χ.), παρά το γεγονός ότι στην πραγματικότητα δεν είχε επισκεφθεί ποτέ τον τόπο αυτοπροσώπως και γεννήθηκε πολύ αργότερα. Παρείχε μια εικόνα της πολιτικής κατάστασης της αποικίας και της σχέσης της αποικίας με τον Βόσπορο. Σύμφωνα με τον ίδιο, η τοποθεσία της αρχαίας Χερσονήσου ήταν κάπου κοντά στην πόλη της Σεβαστούπολης και η αποικία είχε ήδη παρακμάσει και είχε εγκαταλειφθεί τη στιγμή που ο Στράβων έγραφε το έργο του. Ο Στράβων αναφέρθηκε επίσης στη Χερσόνησο της Κριμαίας ως Ταυρική ή Σκύθη, λόγω των προηγούμενων κατοίκων της.
- Οι συγγραφείς που αποφάσισαν να ασχοληθούν με την αρχαία ιστορία της Χερσονήσου τα επόμενα χρόνια αναπαρήγαγαν προηγούμενα έργα. Ο **Πλίνιος ο Πρεσβύτερος**, ο οποίος δηλώνει ότι η πόλη παλαιότερα ονομαζόταν Μεγαρίκη, **Πομπόνιος Μέλα**, **Ιώσιπος Φλάβιος**, **Μέμνος**, **Φλέγων ο Τραλλιανός**, **Αριανός**, **Κλαύδιος Πτολεμαίος**, **Πολύαινος**, **Στέφανος του Βυζαντίου** και **Ψευδο-Άριος**.
- Ο **Ηρόδοτος** και ο **Εκαταίος** μίλησαν για οικισμούς που ανήκαν στη Χερσονήσο, όπως ο Κερκινίτης, ο Καλός Λιμήν και η Παλιά Χερσονήσος κατά την περίοδο της μεγάλης επέκτασης της πόλης.
- Ο **Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος** στο Πρός τόν ἴδιον υἱόν Ρωμανόν περιγράφει τους πολέμους που συμβαίνουν μεταξύ της Ρώμης και των βαρβάρων στη χερσόνησο της Κριμαίας και τα Βαλκάνια και τον ρόλο της Χερσονήσου κατά τη διάρκεια αυτών. Αναφέρεται επίσης στη σημασία της θέσης της Χερσονήσου, δηλώνοντας ότι όποιος διαθέτει αυτήν την περιοχή ελέγχει πραγματικά το νοτιοδυτικό τμήμα του Ευξείνου Πόντου.

Λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυσή της

- Χρησμός (Ψευδοσκύλαξ).
- Κατάσταση στο βόρειο τμήμα της συντομότερης θαλάσσιας οδούς απέναντι από τον Ευξεινο Πόντο από το Ακρωτήριο Κάραμβις έως το Ακρωτήριο Κριούν Μέτωπον στην Ταυρική Χερσόνησο συμπίπτοντας με τις κατευθύνσεις των ρευμάτων της Μαύρης Θάλασσας.
- Η Χερσόνησος της Ηράκλειας παρείχε εξαιρετικούς όρους.
- Στρατηγικό σημείο (πλεονέκτημα και μειονέκτημα)

Περίοδος προ-αποικισμού

- Προϊστορικά ίχνη έχουν καταστραφεί λόγω των γεωργικών δραστηριοτήτων και της κατασκευής της πόλης σε μεταγενέστερους χρόνους. Οικισμοί και νεκροταφεία από την εποχή του Σιδήρου, του Χαλκού και του Λίθου δεν έχουν προσελκύσει ακόμη το ενδιαφέρον των ειδικών για μια διεξοδική μελέτη.
- Ιωνικός αποικισμός παρών τον 6ο αιώνα π.Χ.
- Περισσότερες από είκοσι τοποθεσίες του πολιτισμού Kizil Koba και τα σχετικά ευρήματα δείχνουν ότι η περιοχή κατοικήθηκε προηγουμένως πιθανώς από τοπικές φυλές.

Η Χερσόνησος στην Αρχαιότητα (επιγραφικά, νομισματικά, αρχαιολογικά στοιχεία)

- Στις αρχές του 4^{ου} αιώνα π.Χ. συμμετέχει στη μάχη εναντίον των τυράννων του Βοσπόρου της Θεοδοσίας μαζί με τη μητρόπολη της, Ηράκλεια.
- Τέλη του 4^{ου} αιώνα: Η Χερσόνησος εκτείνεται σε εδάφη του Κερκινίτη και του Καλού Λιμένα. Αυτά αποτελούν την απομακρυσμένη χώρα της αποικίας.
- Τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αιώνα π.Χ.: Η Χερσόνησος βιώνει οικονομική άνθηση· η πολιτική της δύναμη αυξάνεται· ταυτόχρονα υπάρχει ένας αγώνας μεταξύ αριστοκρατών και δημοκρατών· οι πρώτοι εξορίστηκαν.
- 3^{ος} αιώνας π.Χ.: Σκυθικές & Σαρματικές εισβολές· πίεση
- 179 π.Χ. :: Η Χερσόνησος σε αναζήτηση βοήθειας υπογράφει συνθήκη με τον Πόντιο βασιλιά Φαρνάκη Α κατά των επιθέσεων των Σκυών. Ο βασιλιάς των Σαρματών, Γάταλος γίνεται ένας από τους εγγυητές της συνθήκης.
- Τελευταίο τέταρτο του 2^{ου} αιώνα π.Χ.: Οι Σαρμάτες παραβιάζουν τη συνθήκη, οι Σκύθες αρχίζουν να επιτίθενται ξανά στη Χερσονήσο. Οι τελευταίοι ζητούν τη βοήθεια του Βασιλιά του Πόντου, Μιθριδάτη VI· στρατεύματα υπό τη διοίκηση του στρατηγού Διοφάντου νικούν τον εχθρό και υποβάλλουν τη Χερσόνησο και τον Βόσπορο στο Βασίλειο του Πόντου.

- 63 π.Χ.: Ο Μιθριδάτης VI πεθαίνει και η Χερσονήσος γίνεται υποκείμενο του Βασιλείου του Βοσπόρου.
- 46-45 π.Χ. .: Ο Καίσαρας χορηγεί ελευθερία στη Χερσόνησο· οι σχέσεις με τον Βόσπορο εξακολουθούν να είναι τεταμένες και οδηγούν σε στρατιωτική σύγκρουση που κέρδισε η Χερσόνησος.
- 41-45 π.Χ. .: Δικαιώματα αυτονομίας στη Χερσόνησο μετά τη συμμετοχή στον πόλεμο ενάντια στον επαναστατικό βασιλιά του Βοσπόρου Μιθριδάτη VIII στην πλευρά της Ρώμης.
- 1^{ος}-3^{ος} αιώνας μ.Χ.: σημαντικός ρόλος ενός ρωμαϊκού προπύργιου στην παράκτια περιοχή της Βόρειας Μαύρης Θάλασσας. Τα ρωμαϊκά στρατεύματα παραμένουν εκεί μέχρι τα τέλη του 3^{ου} αιώνα μ.Χ., όταν η Χερσόνησος γίνεται επαρχιακή πόλη της αυτοκρατορίας.
- 4^{ος}-5^{ος} αιώνας μ.Χ.: Η Χερσόνησος επιβιώνει από πολλές βαρβαρικές μεταναστεύσεις μέσω της περιοχής της στέπας της παράκτιας Μαύρης Θάλασσας.
- Μετά από μια περίοδο παρακμής η Χερσόνησος συνεχίζει την ύπαρξή της στη Βυζαντινή περίοδο.

Πολιτική-Διοίκηση

- Καθεστώς: δημοκρατία
- Ο εξοστρακισμός υπάρχει από τα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ.
- Δημοκρατικοί θεσμοί: εκκλησία και βουλή
- Εκτελεστική εξουσία εκπροσωπούμενη από διάφορες επιτροπές, των οποίων τα μέλη εκλέγονται από τη βουλή (αστυνόμοι, στρατηγοί, άρχοντες, νομοφύλακες, αγορανόμοι κ.λπ.)
- Κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής περιόδου διατηρήθηκαν οι σημαντικοί θεσμοί, ωστόσο η πραγματική πολιτική εξουσία συγκεντρώθηκε στους τοπικούς αριστοκράτες και τους ανθρώπους στους οποίους χορηγήθηκε η ρωμαϊκή ιθαγένεια. Οι Χερσονήσιοι μπορούσαν να ασχοληθούν μόνο με εσωτερικές υποθέσεις, καθώς οι εξωτερικές υποθέσεις καθορίζονταν από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και συμμορφώθηκαν με τα συμφέροντά της.

Οικονομία

- Ενδιάμεσο εμπορικό κέντρο - πολύ σημαντικό λιμάνι
- Η Ηράκλεια ήταν ο κύριος προμηθευτής της Χερσονήσου με βιοτεχνικά προϊόντα και κρασί με αντάλλαγμα τα σιτηρά που έρχονται στη Χερσόνησο από την περιοχή Δνείπερου και της ευρύτερης Κριμαίας. Το σιτάρι ήταν το κύριο είδος εξαγωγής. Τον 4ο αιώνα π.Χ. περίπου 40000 εκτάρια καλλιεργούμενης γης.
- Παραγωγή αμπελουργίας και κεραμικής
- Παραγωγή καλαμποκιού για την κάλυψη των αναγκών της Χερσονήσου
- Οι αγροικίες της Χερσονήσου ασχολήθηκαν με την οινοποιεία και την κηπουρική
- Κεραμική, παραγωγή αγγείων και τοιχοποιία
- Ρωμαϊκή περίοδος: Ρωμαϊκά στρατεύματα και στόλοι προσφέρουν προστασία· αποδεικτικά στοιχεία μεταλλουργίας, αντικειμένων από γυαλί, δεξαμενές παστοποίησης ψαριών.

Νομίσματα

Fig. 8. Bronze coin of Tauric Chersonesos from Farmhouse no. 49.

Ασημένιο νόμισμα 2^{ος}
αιώνας π.Χ.

Νομίσματα κρατών του Β. Ευξεινού Πόντου. α. Παντικ
ρόνησος, γ. Ολβία, δ. Ολβία, ε. Χερσόνησος (στην πρ
υπεροφάνεια, στην Δύση...

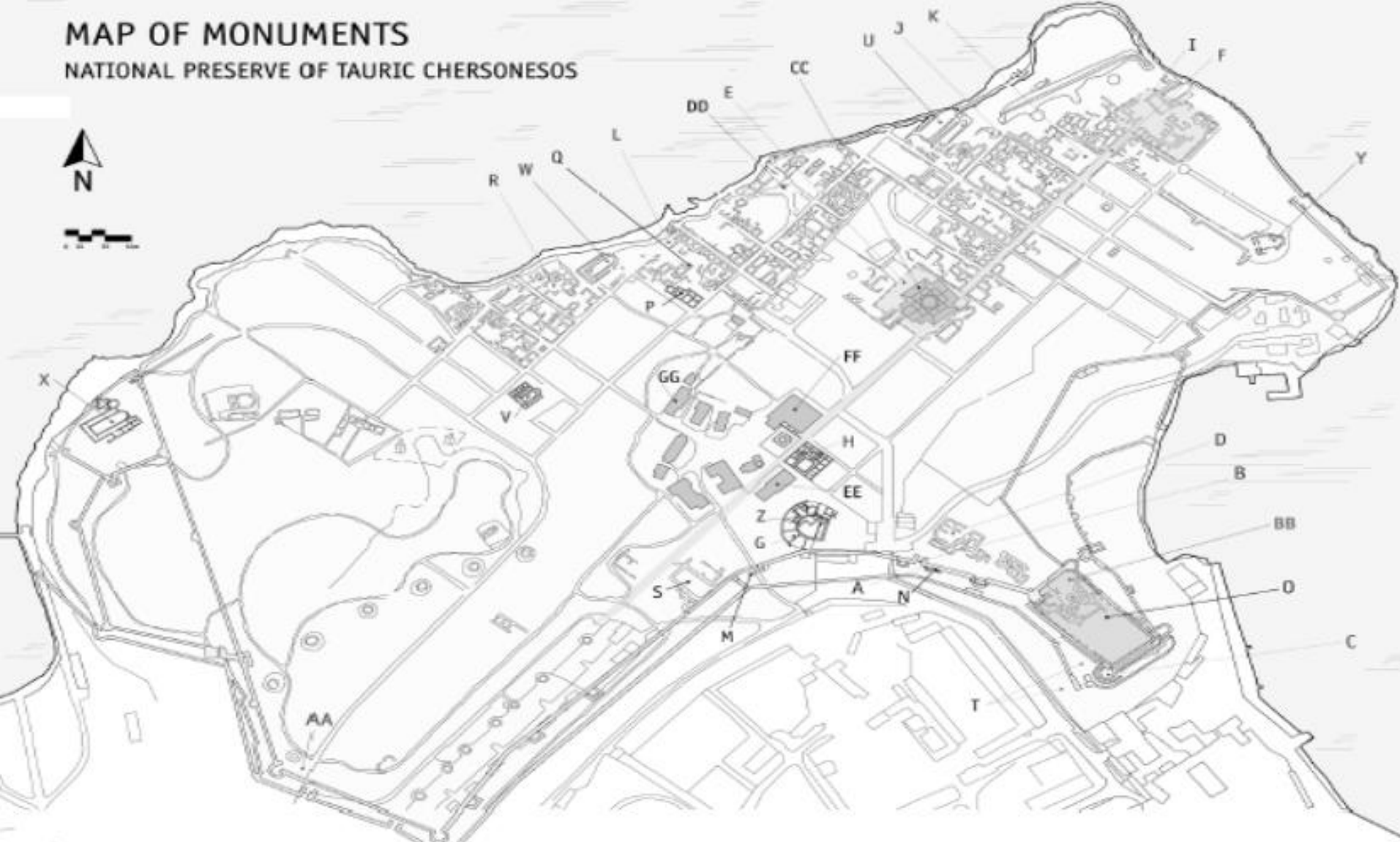

MAP OF MONUMENTS

NATIONAL PRESERVE OF TAURIC CHERSONESOS

LEGEND

* Items are classified in their estimated period of origination

GREEK:

A. Vault 1012	G. Theater
B. City Gates	H. Mint
T. Potter's Workshop	I. Sacred Area (Tenemos)
C. Tower of Zeno	J. Cave Church
D. Barracks	K. House of 4th - 3rd c. B.C.
E. Area of Central Square	L. House with Mosaic floor
F. Main Street	R. Paint-maker workshop

ROMAN:

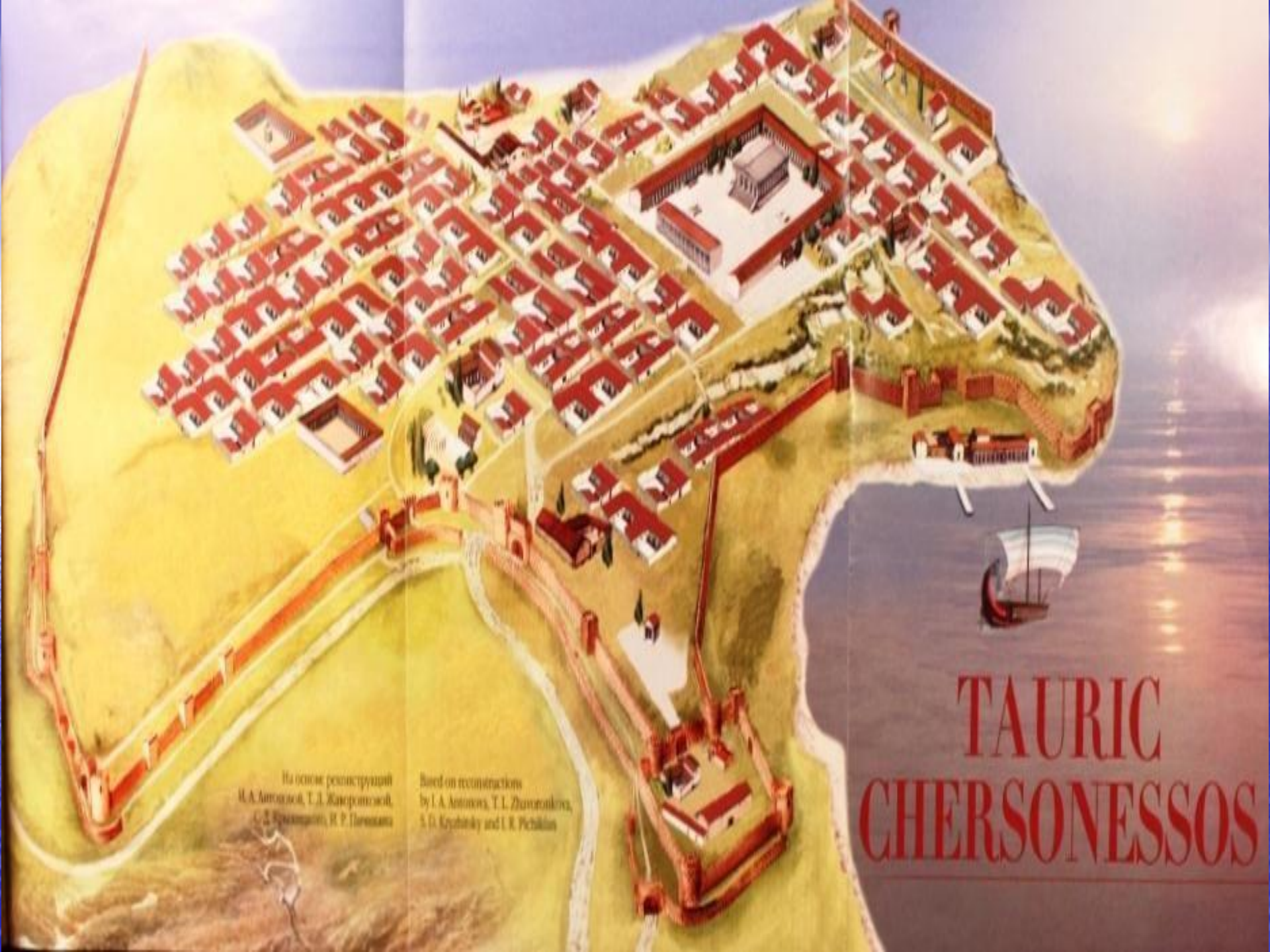
M. Southern City Gates
N. Vaults 1013 & 1014
O. Citadel
P. House with a Winery
Q. Fish-monger house
S. Water Reservoir

BYZANTINE:

U. Uvarov Basilica
V. Basilica in a Basilica
W. 1935 Basilica
X. Western Basilica
Y. Kruze Basilica
Z. Reliquary Church
AA. Western Gates
BB. Thermae (Baths)

MODERN:

CC. Volodymyr's Church
DD. Historic Bell
EE. Ancient Hall
FF. Byzantine Hall
GG. Packard Pottery Lab

На основе реконструкций
И.А. Антоновой, Т.Л. Заворотниковой,
С.Д. Крыжицкого, И.Р. Печникова

Based on reconstructions
by I. A. Antonova, T. L. Zavorotnikova,
S. D. Kryzhtsky and I. R. Pechikov

TAURIC CHERSONESSOS

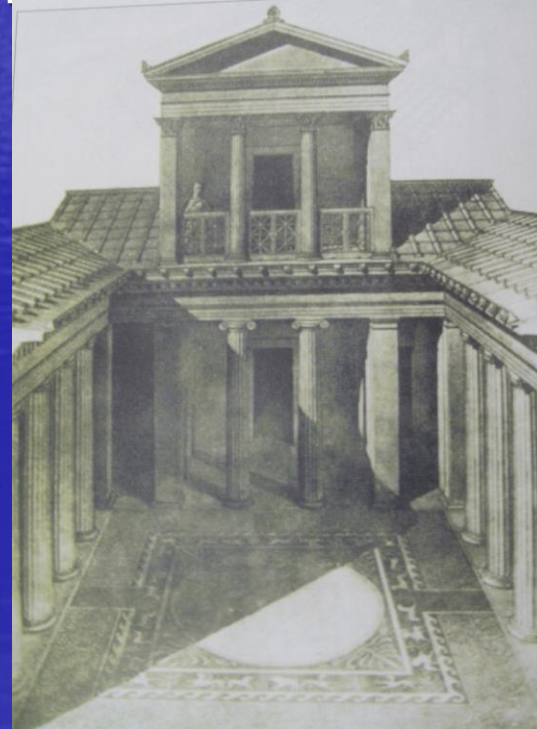
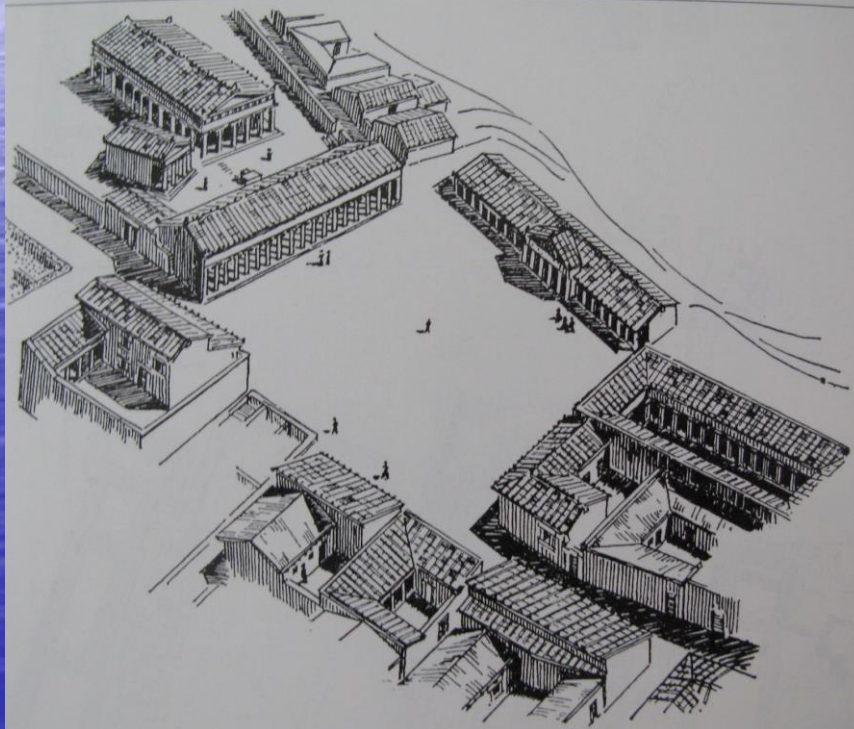
Σχέδιο πόλης

- Τέλος 4^{ου} αι. 250 εκτάρια
- Κάθετη διασταύρωση δρόμων
- Κεντρικός δρόμος & κεντρική πλατεία
- Σύστημα αποχέτευσης στους δρόμους
- Ορθογώνιος σχεδιασμός πόλεων: Ιπποδάμειο σύστημα

Τύπος πόλης

- Μόνο στα τέλη του 6ου αι. αυτές οι πόλεις αποκτούν τον ελληνικό τύπο, με αγορά, ιερά και πέτρινα σπίτια (80-600 m²), τα οποία έχουν αυλή (11-27% της περιοχής) και 3-14 δωμάτια.
- Τον 4ο αι. π.Χ. βρίσκουμε ένα συστηματικό οδικό δίκτυο, με κεντρικούς δρόμους 6-11 μ. πλάτος, δευτερεύοντες 4-5 μ. και λωρίδες 1- 1,5 μ. Υπάρχουν επίσης αποχετεύσεις και πηγάδια.

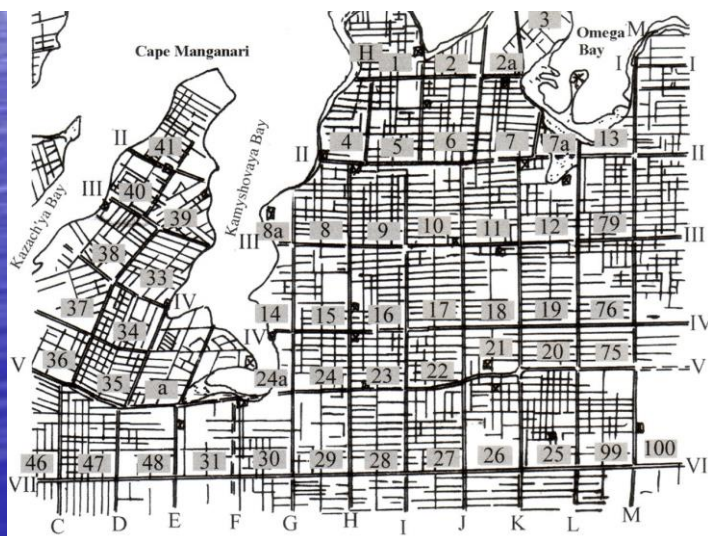
Πολεοδομικός σχεδιασμός

- Το Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα δεν βρίσκεται παντού. Οι περισσότερες πόλεις έχουν απλώς ένα ορθογώνιο σχέδιο, ενώ υπάρχουν πόλεις χωρίς κανένα σχέδιο.
- Η ανάγκη αντιμετώπισης του κινδύνου που προερχόταν από τα νέα βαρβάρικα βασίλεια (Θράκη και Σκυθία) οδήγησε στην οχύρωση των πόλεων από τα τέλη του βου ή στις αρχές του 5ου αι. (μόνο η Ιστρία οχυρώθηκε νωρίτερα, το 575 π.Χ.), καθώς και στον συνοικισμό (συγχώνευση) γειτονικών πόλεων, όπως το Παντικάπαιον και της ευρύτερης περιοχής του Κιμμέριου Βοσπόρου, που ενώθηκαν το 480 π.Χ., δημιουργώντας το Βασίλειο του Βοσπόρου.
- Οι πόλεις που ήκμασαν περισσότερο κατά την κλασική και ελληνιστική περίοδο είναι εκείνες που βρίσκονταν στην περιοχή γύρω από τις εκβολές των μεγάλων ποταμών, από τον Δούναβη έως το Δνείπερο, όπως η Ολβία, το Μπερεζάν, η Χερσόνησος, το Παντικάπαιο, το Νυμφαίο, η Θεοδοσία, το Πόρθμιον και η Φαναγορία.

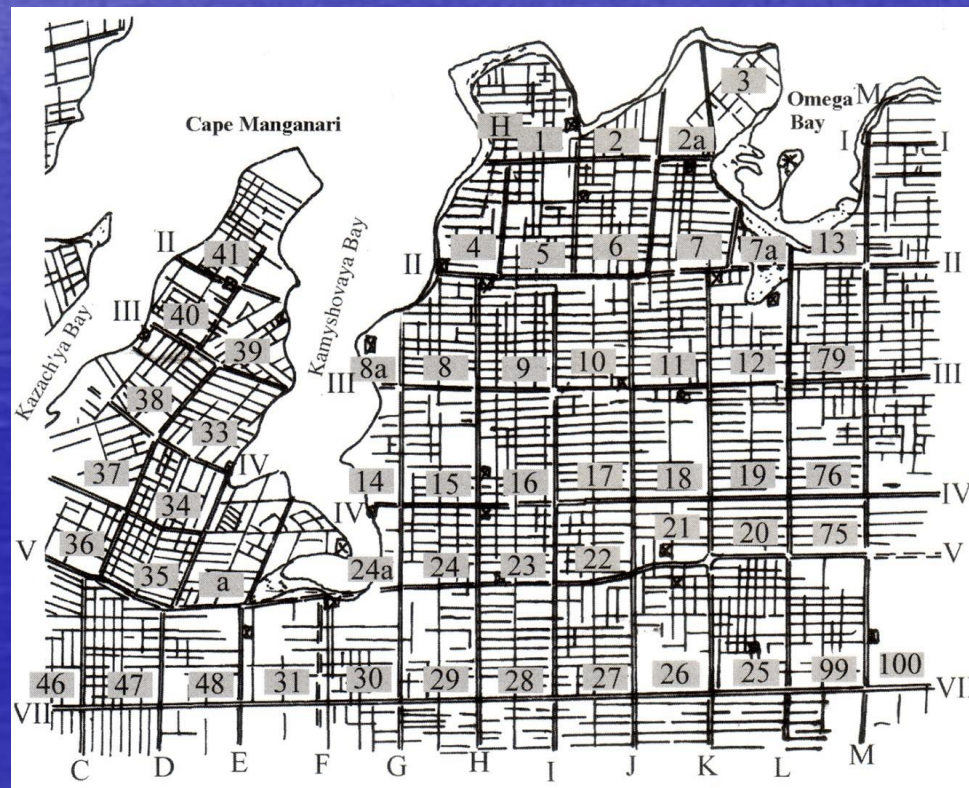

- ένα καλό αρχαιολογικό παράδειγμα αναζήτησης της οργάνωσης μιας αποικιακής γης τον 4ο αι.
- Ιδρύθηκε στα τέλη του 5ου αι. (422 π.Χ.) από Μεγαρείς αποίκους από την Ηράκλεια του Πόντου.
- Η επέκτασή της ξεκίνησε στις αρχές του 4ου αι., αρχικά στα ΝΔ και μετά στα ΒΔ στην Ολβία και τελείωσε με την κατάκτηση ολόκληρου του παράκτιου τμήματος της Κριμαίας στα σύνορα της Θεοδοσίας.
- Το έδαφος της πόλης χωρίστηκε σε ιδοκτησίες μεγέθους 210X210 μ (4,5 εκτάρια).
- Η περιοχή της πόλης-κράτους έφτασε τα 80 εκτάρια.

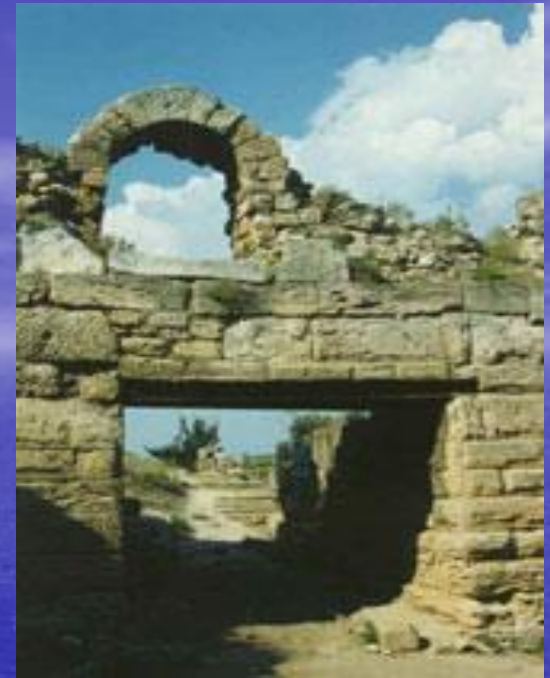
Πόλη: Περιοχή: 24-26 εκτάρια. Το αστικό σχέδιο της πόλης χαρακτηρίζεται από ένα δίκτυο 8 κύριων και 20 δευτερευόντων δρόμων κάθετα προς αυτούς. Ο κύριος άξονας, ο οποίος κατέληγε σε ένα πλακόστρωτο τετράγωνο, ήταν ένας δρόμος μήκους 900 μέτρων και πλάτους 6 μέτρων, με υπόνομο.

Πύλες της πόλης

- Ένα σύστημα κλειδώματος πύλης πόλης στο νοτιοανατολικό τμήμα του τείχους (πιθανώς στον 4^ο – 3^ο αι. π.Χ.)
- 3,8 μέτρα πλάτος
- 8.4 μήκος
- Πυλώνες, ειδικές προεξοχές κάθετες στον τοίχο, χρησιμοποιήθηκαν για να μεγεθύνουν τις πύλες
- Τον πρώτο αιώνα μ.Χ. οι πύλες μπλοκαρίστηκαν και η είσοδος μετακινήθηκε στη δυτική πλευρά

Η ακρόπολη

- Σχετίζεται με τον πύργο του Ζήνωνα
- Ένας νέος όρος που χρησιμοποιείται από τους μελετητές
- Πιθανώς οι Ρωμαίοι φρουρούσαν εκεί
- Ανασκαφές σωλήνων νερού και κτιρίων
- Ένα Ρωμαϊκό πραιτώριο μεταξύ αυτών των κτιρίων

Η είσοδος στην ακρόπολη από την περίβολο

Η βορειοδυτική θέα από την ακρόπολη

Οχύρωση

- Πρώιμη οχύρωση

- Στη νοτιοανατολική περιοχή -4^{ος}αιώνας π.Χ.

- Το βορειοανατολικό τμήμα του είναι κατασκευασμένο από ασβεστολιθικές πλάκες στενά προσαρμοσμένες.

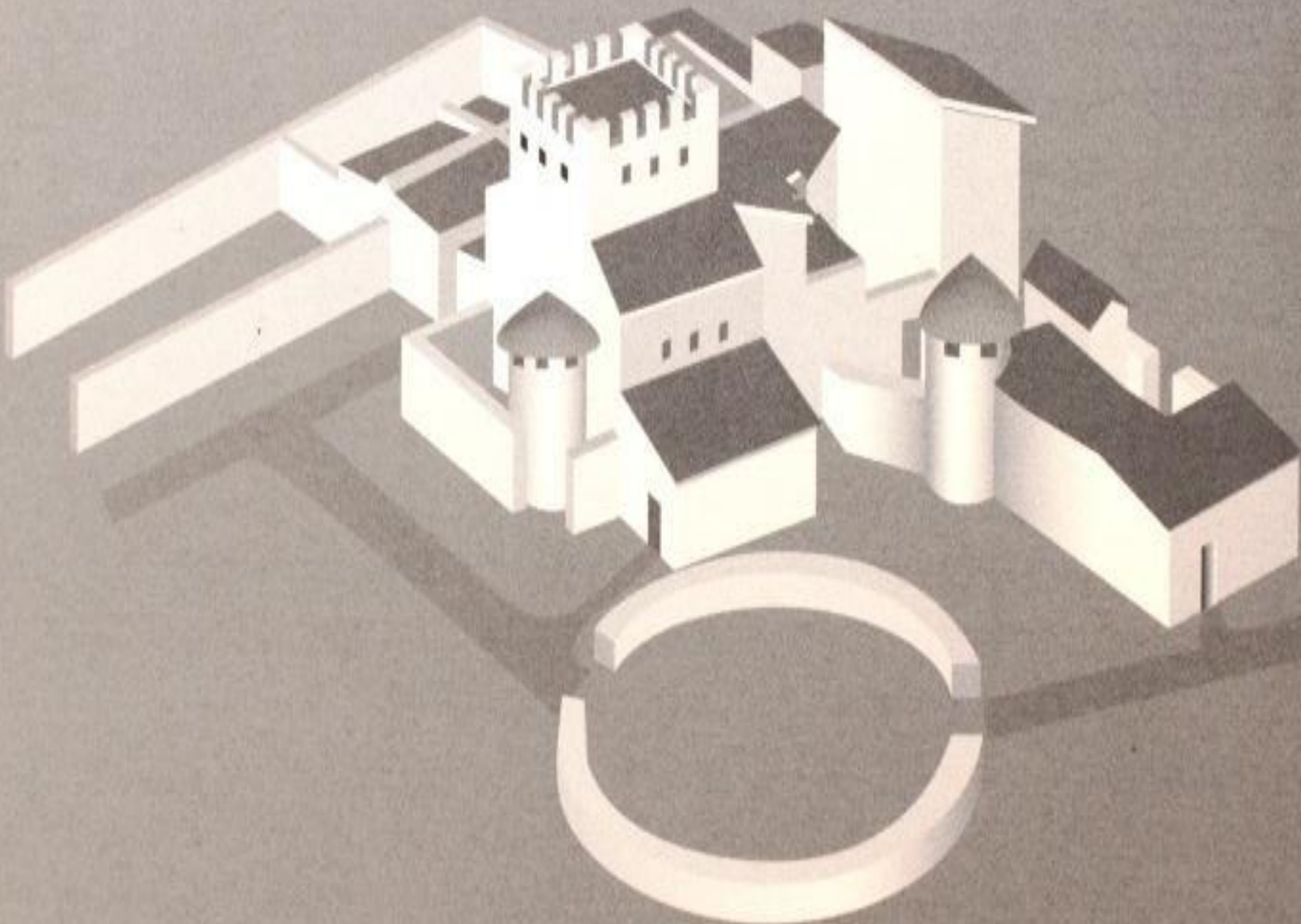
- Λόγω της απότομης μείωσης του υπεδάφους υπάρχει διαφορά στην ποσότητα των σειρών τους.

- Ο πρώτος πυρήνας του πύργου του Ζήνωνα χτίστηκε τον 2ο αιώνα π.Χ. όταν η πόλη αντιμετώπιζε εισβολές από τους Σκύθους. Οι κατασκευαστές χρησιμοποίησαν υλικό από την προηγούμενη νεκρόπολη για να το κατασκευάσουν.

Ο πύργος του Ζήνωνα

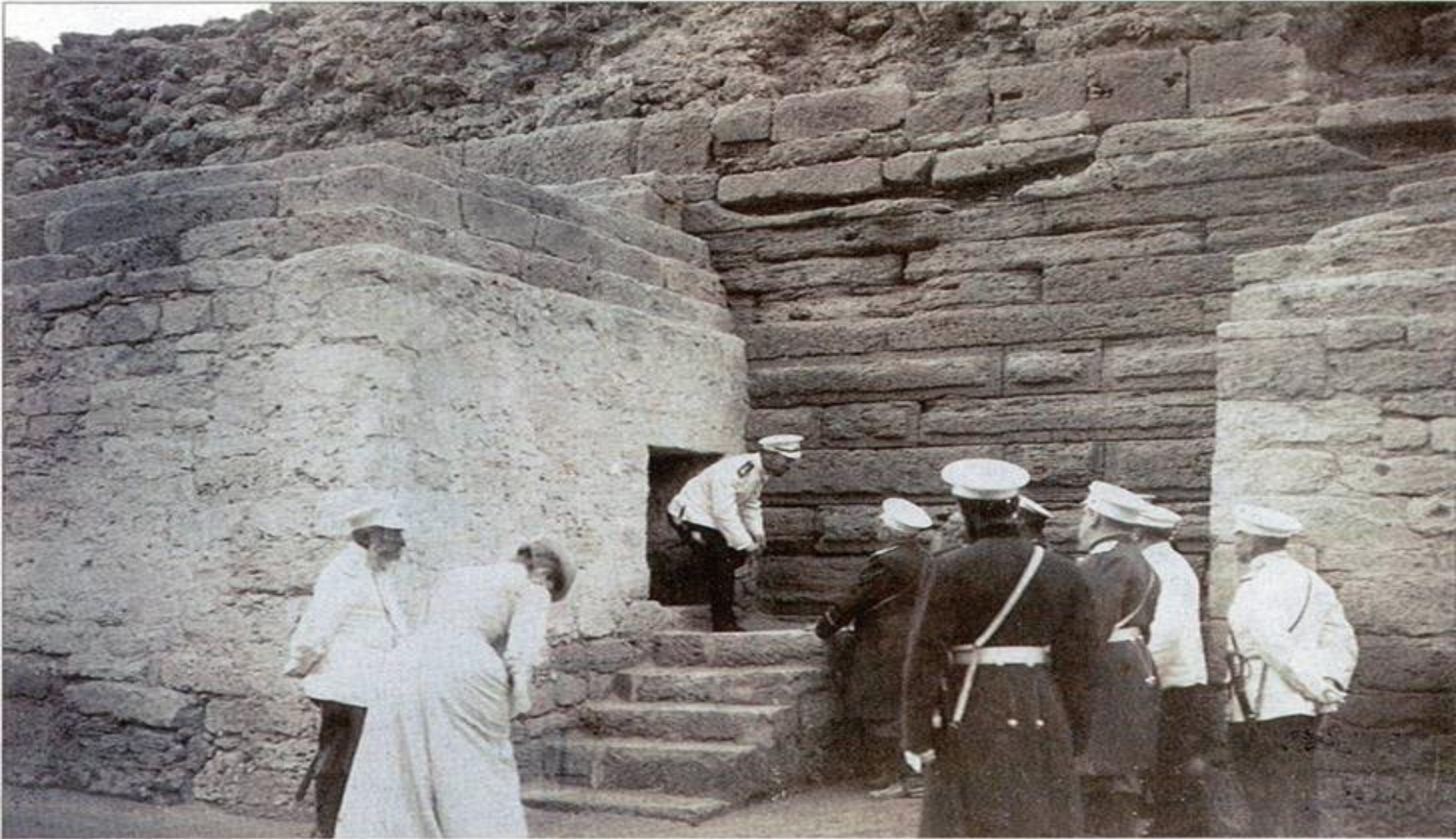

Ο τσάρος Νικόλαος ΄Β με τη γυναίκα του

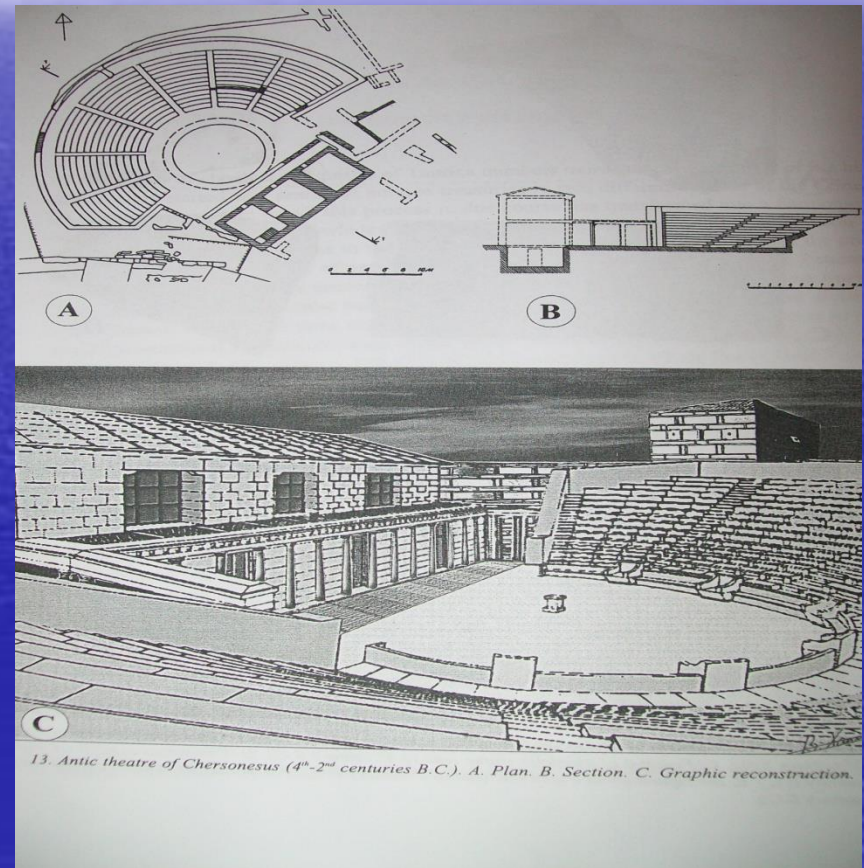
Ο τσάρος Νικόλαος Β΄ με τη γυναίκα του
και παιδιά

Το θέατρο

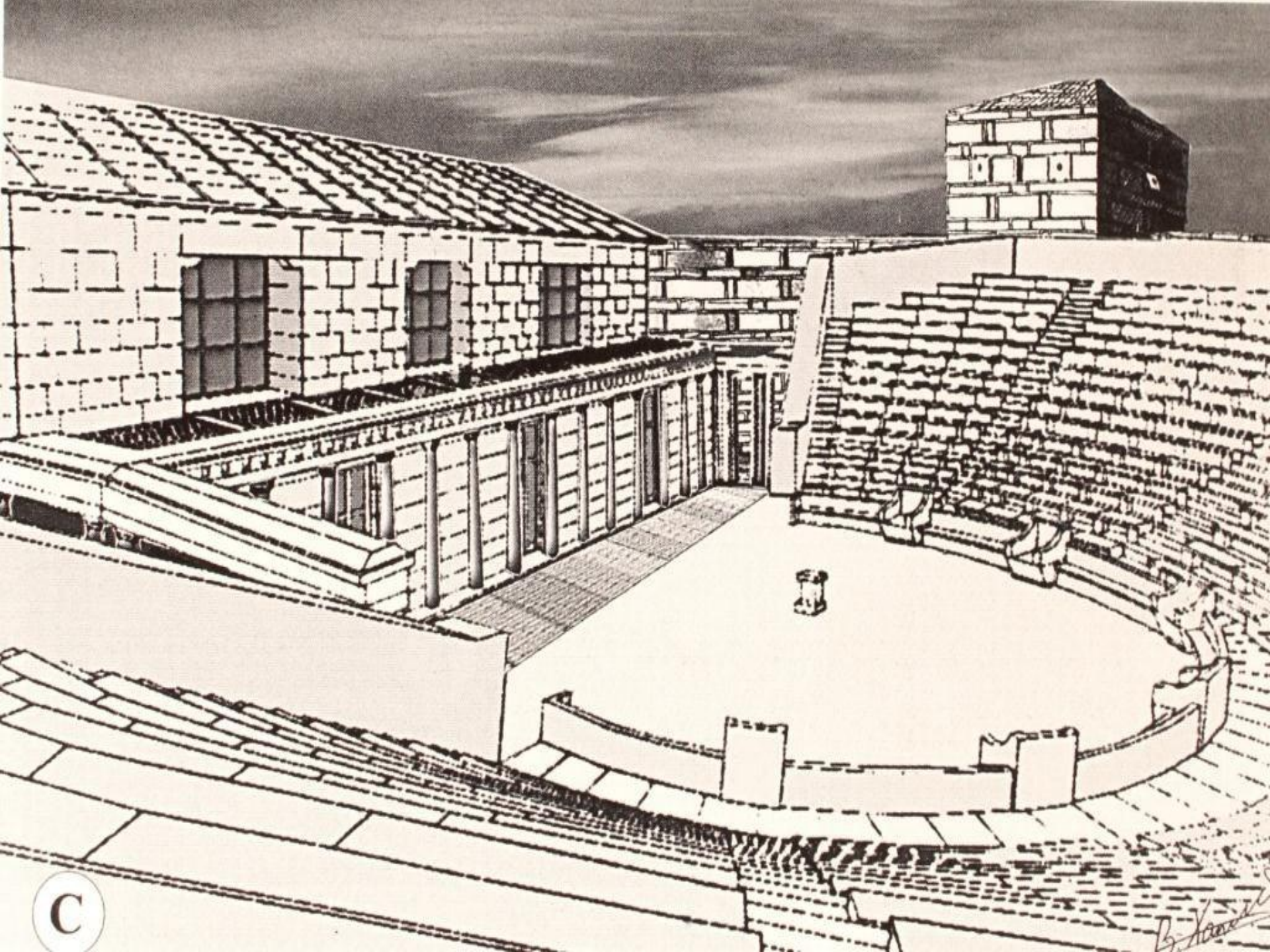
- Τα μέρη του:
ορχήστρα, θέατρο, 2
πάροδοι, προσκήνιο
και σκηνή
- Χρήση υλικών στην
κατασκευή Δωρικού
και Ιωνικού ρυθμού

Το θέατρο

Στο Νότο, δίπλα σε μια πύλη, χτίστηκε το θέατρο ή το ωδείο, στην πλαγιά ενός λόφου. Χτίστηκε τον 3^ο αιώνα π.Χ. και αναμορφώθηκε τον 1^ο αιώνα π.Χ. Είχε χωρητικότητα 3.000 ατόμων και χρησιμοποιήθηκε μέχρι το δεύτερο μισό του 4^{ου} αιώνα μ.Χ.

C

B. Hancock

Αγορά

Βρισκόταν στο κέντρο της πόλης τον 4^ο έως τον 3^οαι. π.Χ

Κυρίως στο βόρειο τμήμα της πόλης έχουν ανακαλυφθεί φούρνοι μέσα και έξω από τα τείχη και καταστήματα ζωγραφικής.

Το εργαστήριο τερακότας βρέθηκε στο ανατολικό τμήμα (1888)

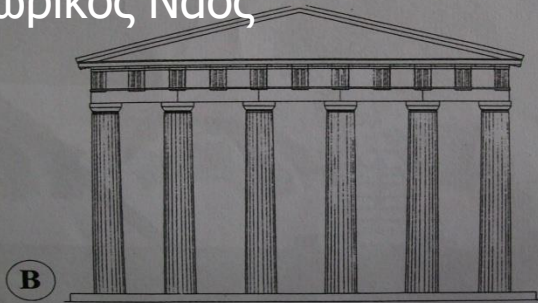
Τοπική λατρεία και θρησκεία

- Αθηνά Παρθένος: Προστάτης και σωτήρας της πόλης
- Ηρακλής: Το όνομά του δόθηκε στην αποικία της Ηράκλειας. Ειδώλια, τερακότας του Ηρακλή με ρόπαλο και χαίτη λιοντάριου.
- Άλλες θεότητες (Ρωμαϊκή περίοδος): Αφροδίτη, Απόλλωνας, Διόνυσος, Ήρα, Δίας, Ερμής, Ίσις.
- Θεότητες γονιμότητας: Κυβέλη, Δήμητρα, Περσεφόνη.
- Θεότητες στον όρκο της Χερσονήσου
- Ένας βωμός που ανακαλύφθηκε δίπλα στην κεντρική πλατεία πιθανότατα ανήκει στην Πασάδα (θεά Παρθένος)

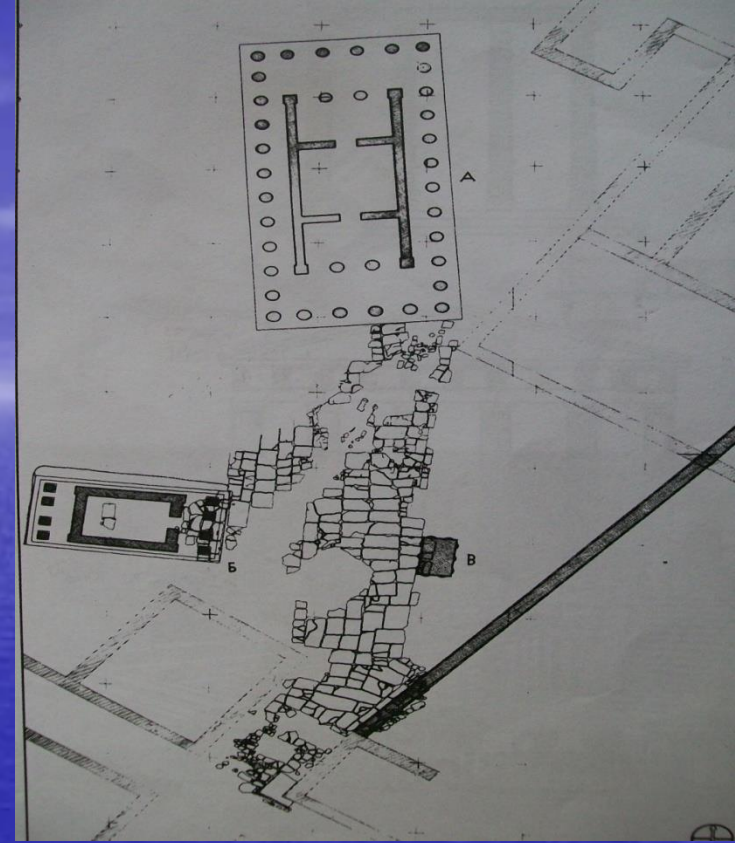

Ναοί

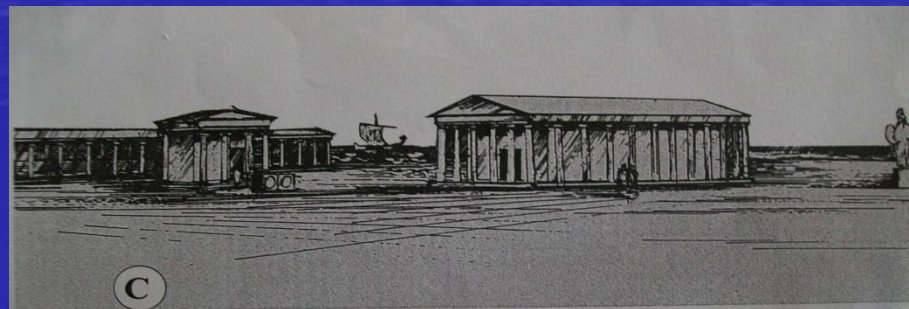
1. Δωρικός Ναός

2. Ιωνικός Ναός

Κοινό σχέδιο ιωνικού και δωρικού ναού

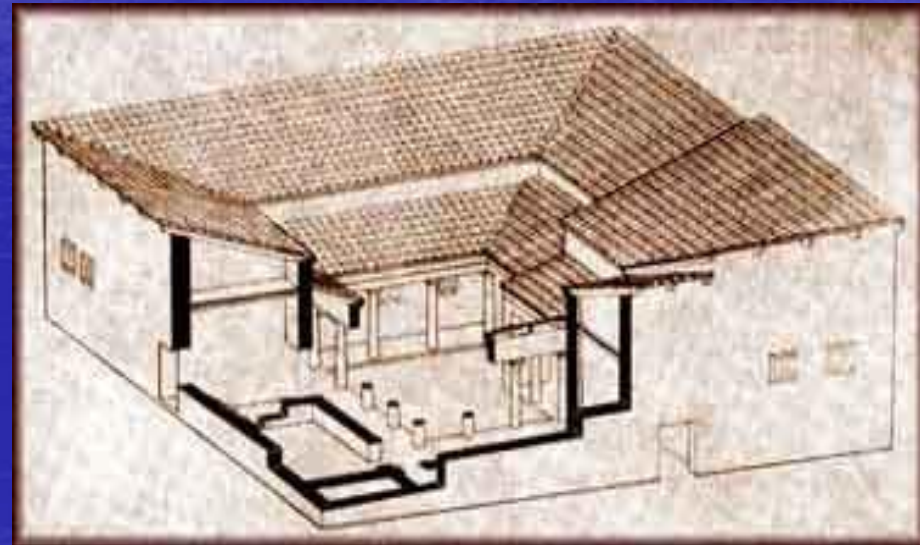
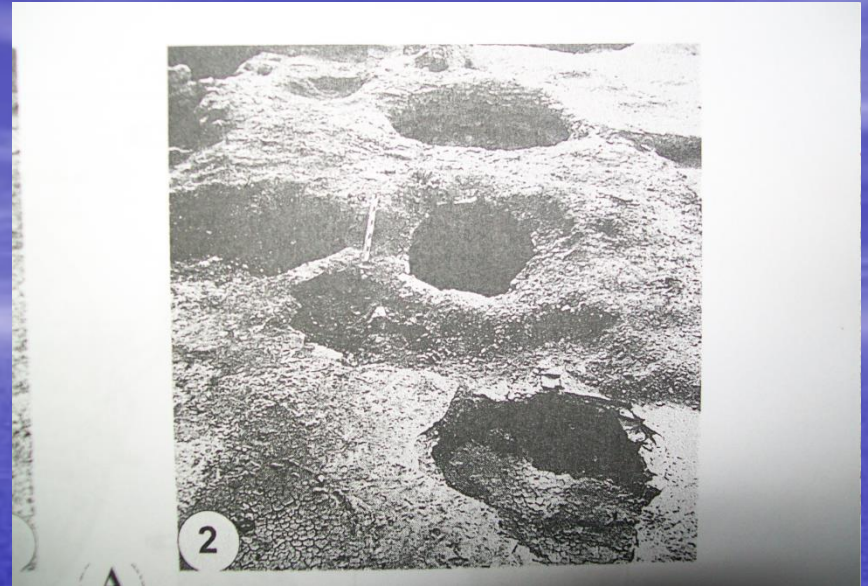

12. Eastern temenos of antique Chersonesus (by M. Zolotarev and A. Byiskhih). A. Reconstruction of ionic temple. B. Reconstruction of doric order temple. C. Graphic reconstruction of temenos.

Σπίτια

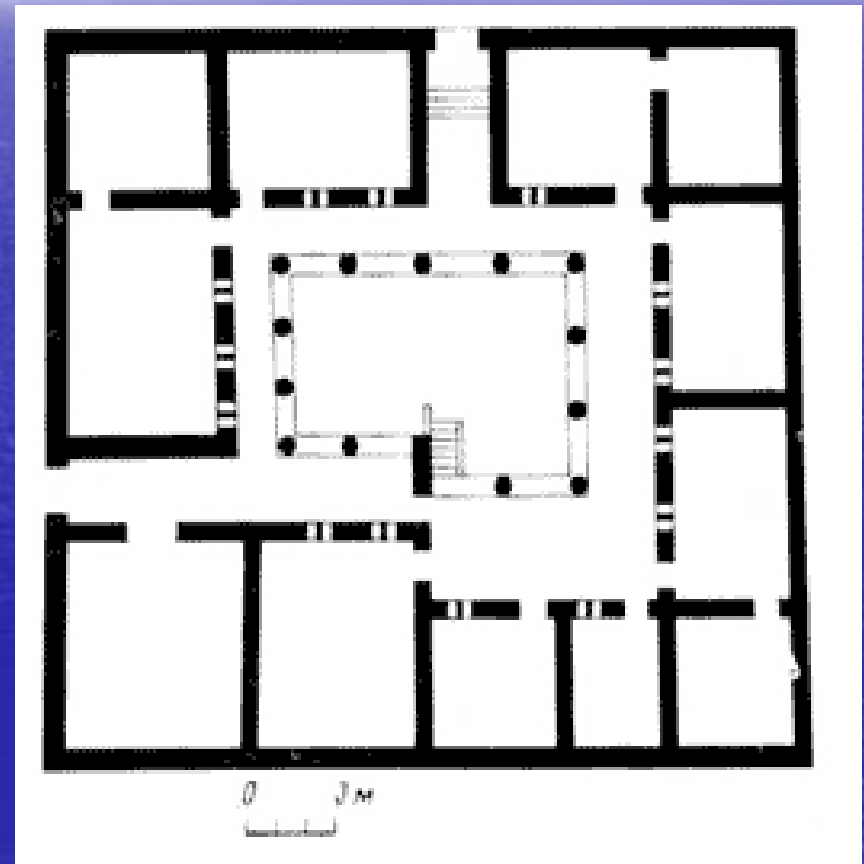
- Οι πρώτοι κατοικήσιμοι χώροι είναι σπίτια- καλύβες με λάσπη και ημι- λάσπη. (τυπικές ελληνικές κατοικίες) 13 σπίτια έχουν αποκαλυφθεί μέχρι στιγμής, μερικά από τα οποία εξετάστηκαν από τον Zolotarev. Υπήρχαν από την ίδρυση για σχεδόν 30 χρόνια και στη συνέχεια έπαψαν. Είχαν δάπεδο και τζάκια από λάσπη. Ήταν ο φθηνότερος τύπος.
- Ο Τύραννος Κλέαρχος 364/3 στην Ηράκλεια οδήγησε σε αύξηση του πληθυσμού. Ως αποτέλεσμα, τα σπίτια κελιά εμφανίστηκαν σε οικοδομικά τετράγωνα με συγκεκριμένο αριθμό κατοικιών σε κάθε έναν και διασταυρούμενους δρόμους με βάση την αρχή του παραλληλισμού.

Reconstruction of the ancient house 4th -3rd

Σπίτια

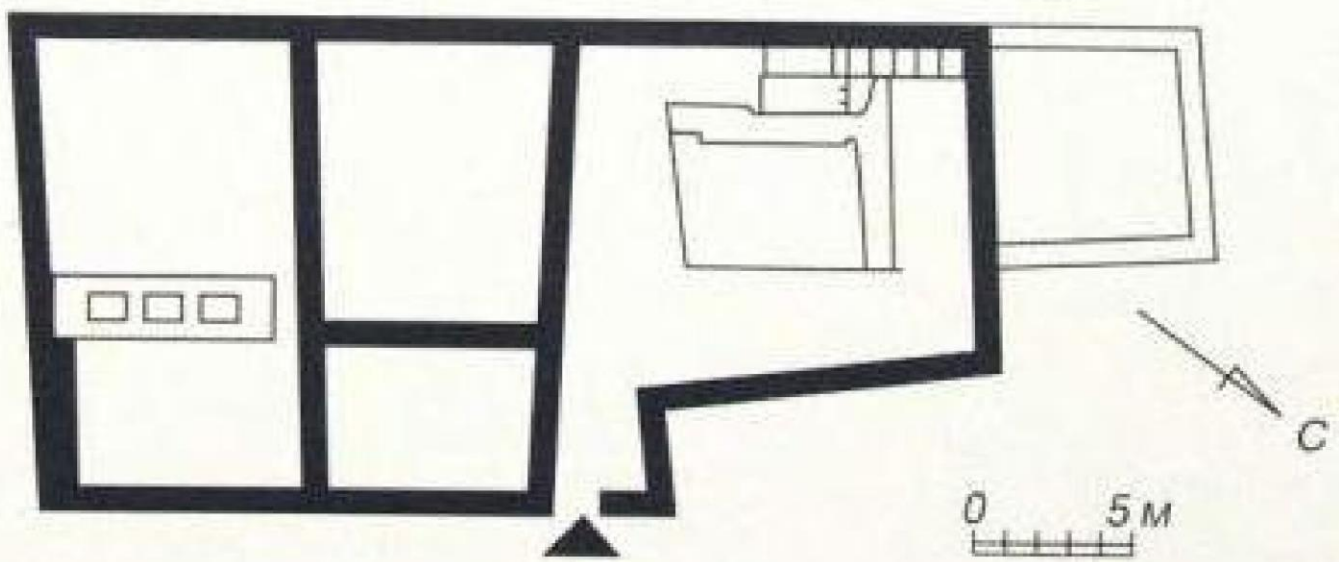
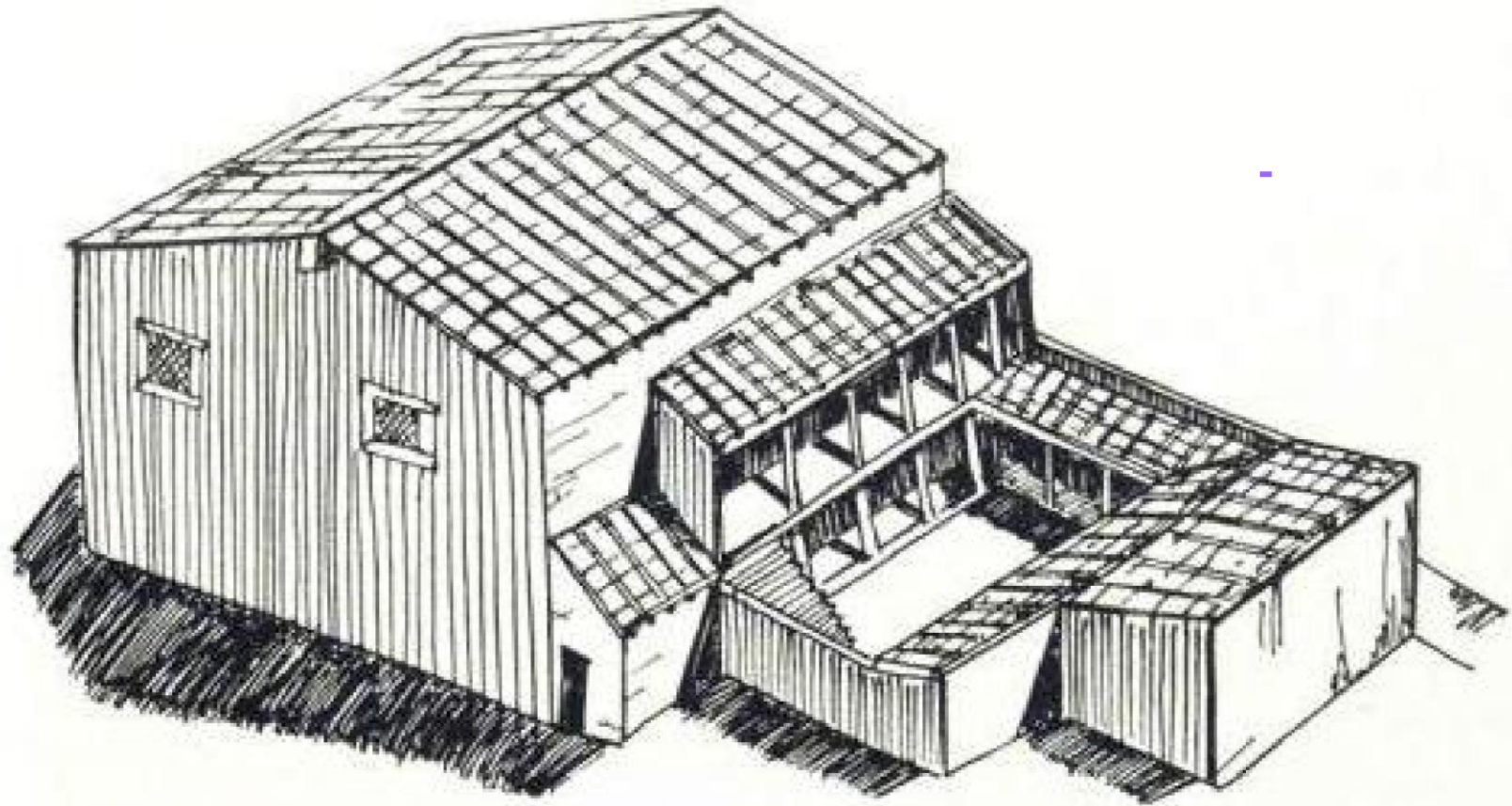
- Μικρά σπίτια του 3^{ου}-2^{ου} αιώνα, τύπου Απολλωνίου, με αυλή, προθάλαμο, δωμάτια, αποθήκη, αποχετευτικό και στέρνα με ξύλινα πατώματα και κεραμικές στέγες.
- Αργότερα, η Ρωμαϊκή επιρροή είναι προφανής. Τα σπίτια έγιναν μεγαλύτερα.

Η κατοικία του οίνοποιού

Βρέθηκε στη βόρεια ακτή και απλώνεται σε όλο το τετράγωνο (1^{ος}-3^{ος} αιώνας π.Χ.). Στο ισόγειο βρισκόταν το οίνοποιείο και στον επάνω όροφο η κατοικία. Είχε πλακόστρωτη αυλή, πηγάδι και στέρνα. Είχε επίσης πρέσα κρασιού και τρεις βρύσες. Επιπλέον, βρέθηκαν 20 πήλινα βάζα σε έναν χώρο αποθήκευσης.

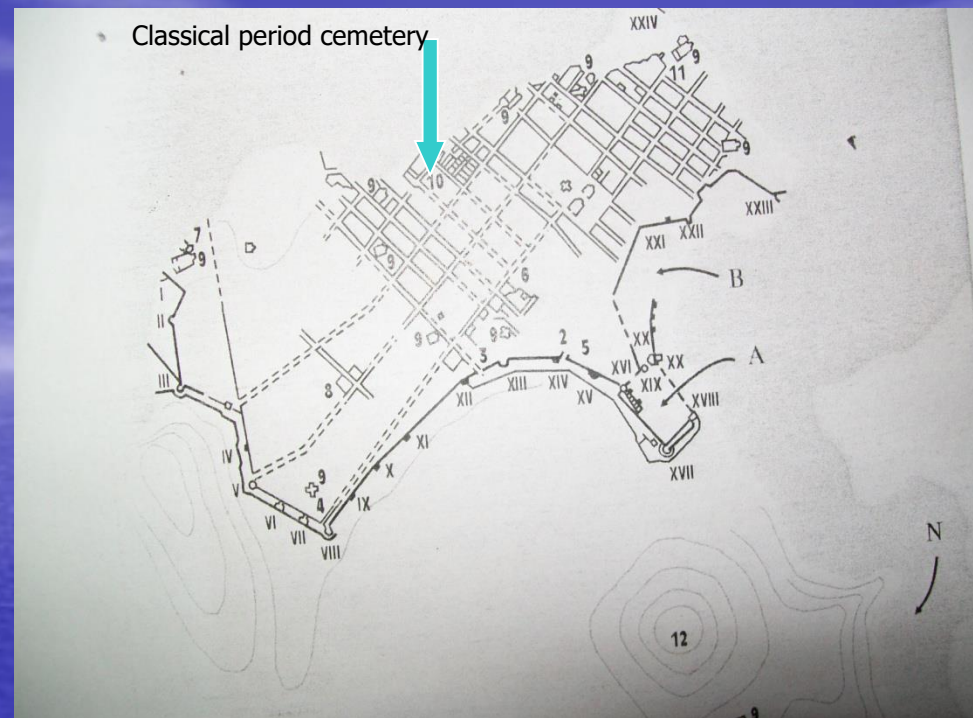
Νεκρόπολη

1. Πρώιμοι τάφοι:

- Έξω από τα τείχη της πόλης
- Σκαλιστό, με τη μορφή ορθογώνιων οπών
- Θαμμένοι στην εκτεταμένη θέση προς την Ανατολή
- Φτωχοί θαμμένοι σε εμβρυακή θέση
- τα νεογνά τοποθετούνταν σε αμφορείς.
- Οι ταφικές προσφορές ήταν συνήθως κεραμικά αγγεία

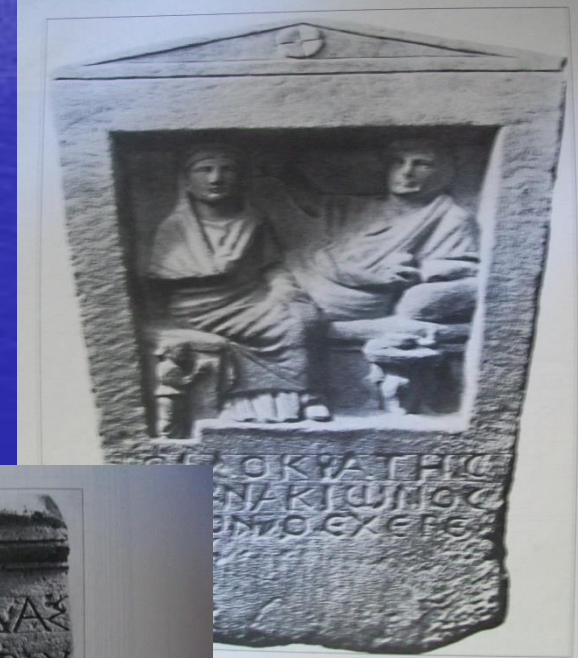
2. Ελληνιστικοί τάφοι:

- Εμφανίζεται η αποτέφρωση
- Θαμμένοι στην εκτεταμένη θέση προς την Ανατολή ή το Βορρά
- Οι ταφικές προσφορές γίνονται πιο εντυπωσιακές και η κατασκευή τάφων περίπλοκη
- Εμφανίστηκαν επιτύμβιες στήλες με επιγραφές ή απεικονίσεις σχετικά με το επάγγελμα του αποθανόντα.
- Εμφανίστηκαν επίσης ανθρωπομορφικές στήλες

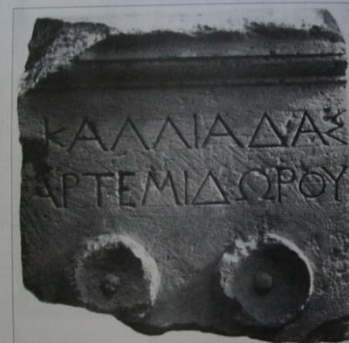

Ύστερη ρωμαϊκή περίοδος:

- Οι οικογενειακοί τάφοι γίνονται ευρέως γνωστοί
- Επιρροή από τους Αλανούς και τους Σαρμάτες (3^{ος}-4^{ος} αιώνας μ.Χ.)
- Συνήθως ένας δρόμος οδηγούσε σε ένα ορθογώνιο δωμάτιο με τα ειδικά μέρη για να βάλουν τους νεκρούς
- Σαρκοφάγοι από πέτρα και ξύλο
- Οι ταφικές προσφορές ήταν είτε αντικείμενα της καθημερινής ζωής είτε ειδικά φτιαγμένα για την ταφή
- Οι ταφόπλακες γίνονται μικρότερες και απλούστερες. Μερικές από αυτές αφορούν Ρωμαίους στρατιώτες
- Η περιοχή για τους νεκρούς επεκτάθηκε

Τάφια στηλη του Φιλοκράτη.

Εικόνα 65. Επιτύμβιες στήλες ελληνιστικών χρόνων από τη Χερσόνησο.

Ευρήματα- γλυπτά

- Περισσότερα από 650 μνημεία αγαλμάτων που αφορούν αγάλματα, μυθολογικές μορφές, θραύσματα σαρκοφάγων, βωμούς, διακοσμητικά αγάλματα, μνημεία κηδείας, γλυπτά-πορτρέτα κ.λπ.
- Κυρίως θραύσματα με εξαίρεση κάποιες ταφόπλακες και ανάγλυφα
- Καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του Χριστιανισμού ως Παγανιστικά

Αφροδίτη με δύο Ερώτες

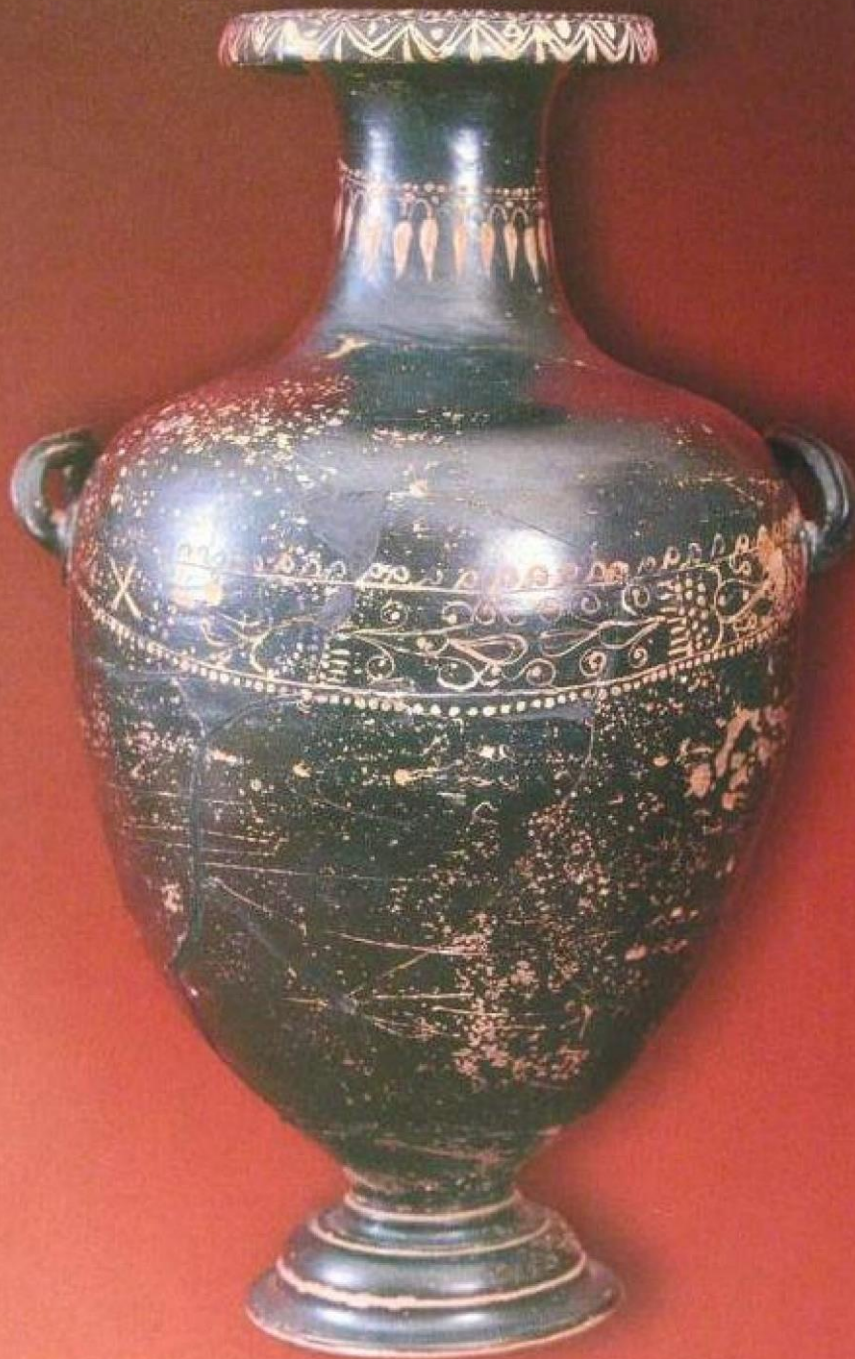

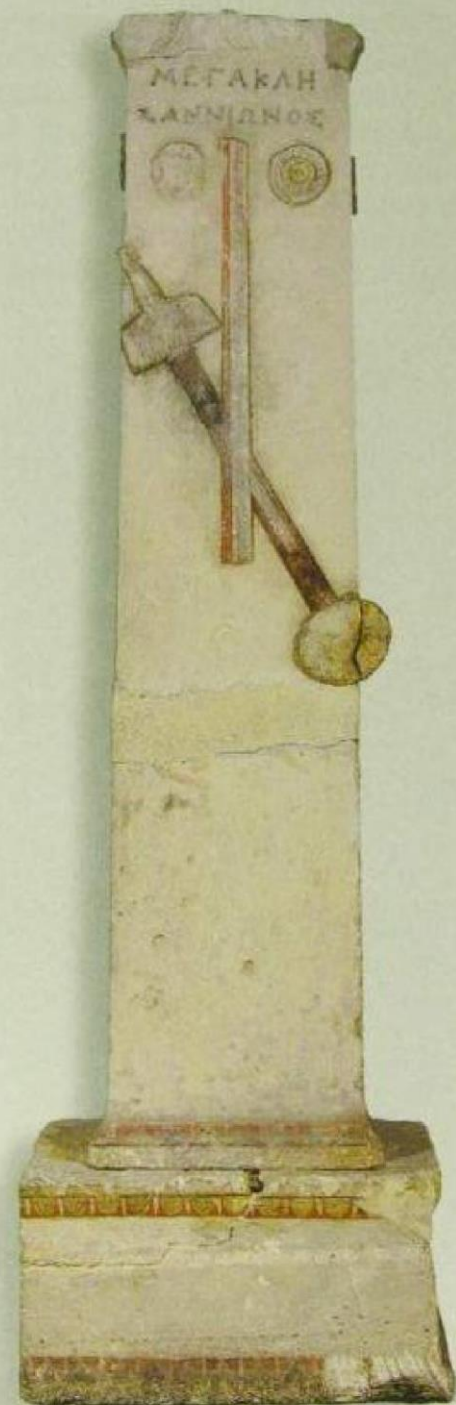

Στήλη του Σάννιου,
Γιος του Μεγακλή,
3^{ος} Αιώνας π.Χ.

ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΞΑΝΘΟΥ
γιος του Λαγορίνου,
1^{ος} αιώνας π.Χ.

ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ
ΕΡΜΟΔΩΡΟΥ
ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΑΛΚΙΜΟΝΙΟΥ,
3^{ος} αι. Π.Χ.

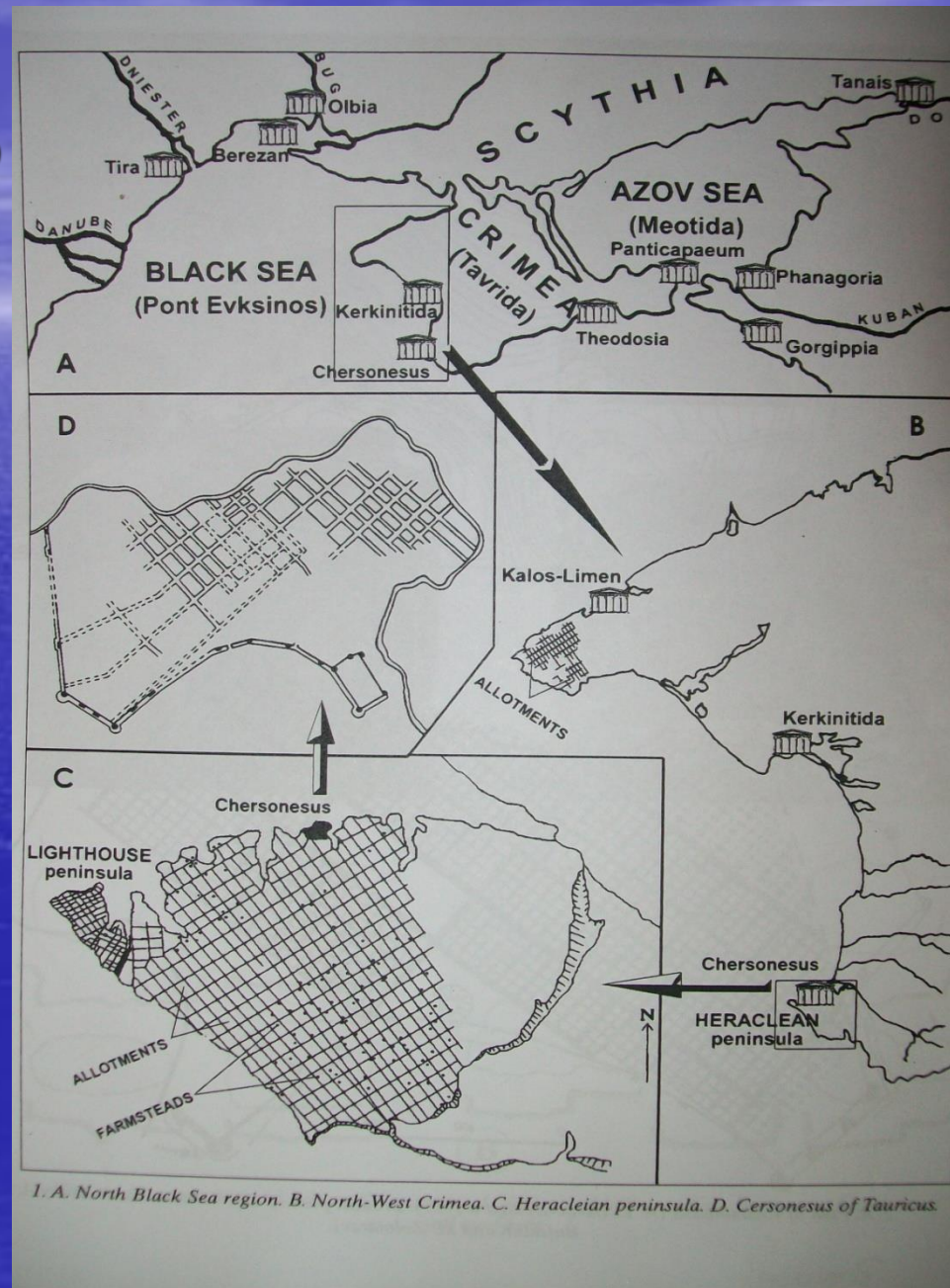

ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ
ΗΡΑΣ,
ΚΟΡΗ ΤΟΥ
ΕΥΜΑΡΟΥ
3^{ος} αι. π.Χ.

Η Χώρα

- Βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της χερσονήσου της Ηράκλειας.
- Κατά τη διάρκεια του 4ου-3ου αιώνα π.Χ., το μέγεθος της γεωργικής γης ήταν μεγάλο, αλλά καθώς περνούσαν τα χρόνια, ήταν συγκρατημένο μέχρι γύρω από την πόλη. Τότε η γη χωρίστηκε.
- Προγραφή των κλήρων
- Χωρίζεται σε 30 κατανομές - 100 μεμονωμένες λωρίδες
- Η αμπελουργία ως η κορυφαία καλλιέργεια που αργότερα οδήγησε στη μονοκαλλιέργεια

KALOS LIMEN

Karkinit Bay

KERKINITIS

Avtonomna Krym

Misto Sevastopol'

CHERSONESOS
TAURICA

Ozero Sivash

PANTICAPAION

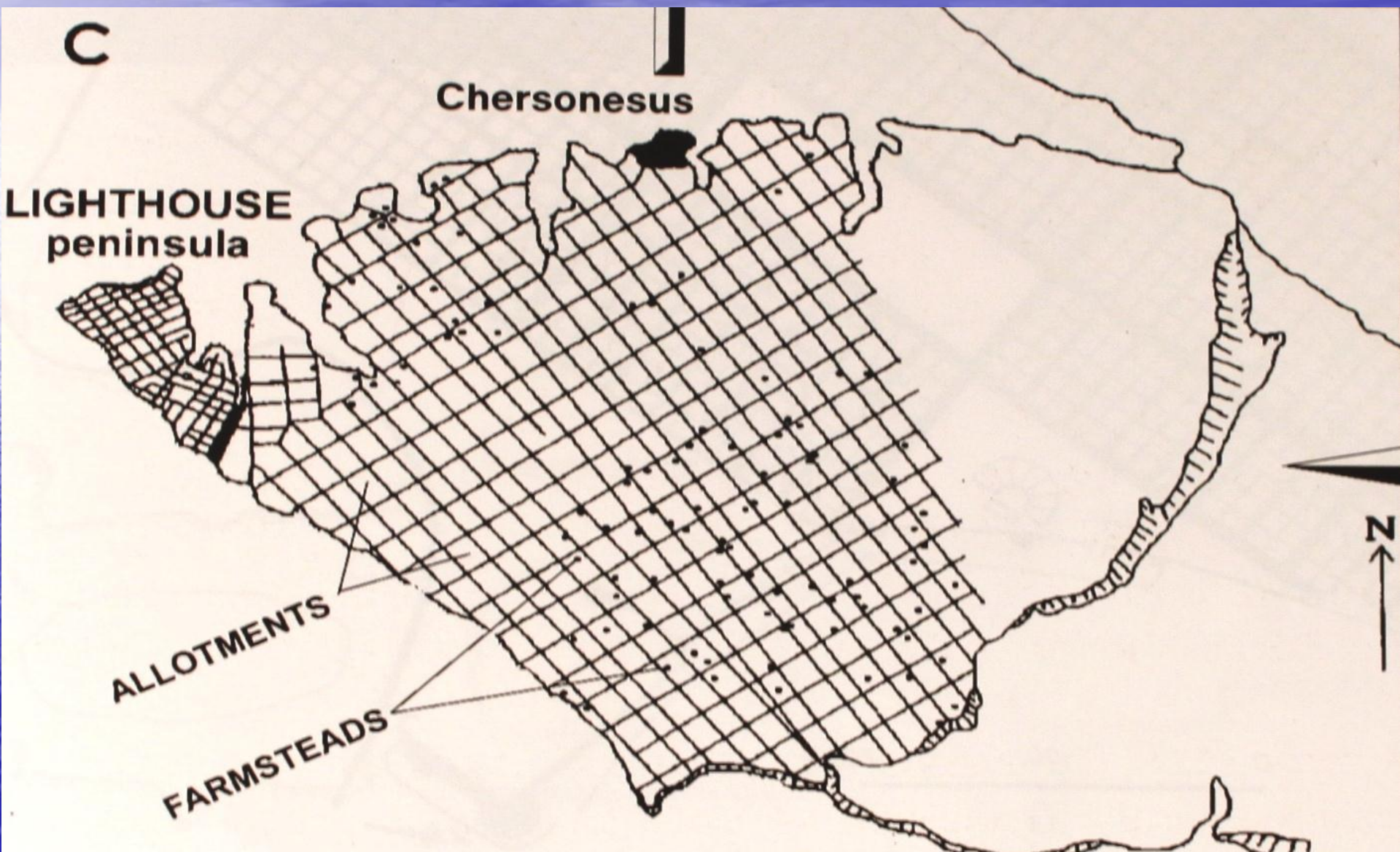
THEODOSIA

Kafa Bay

NYMPHAION

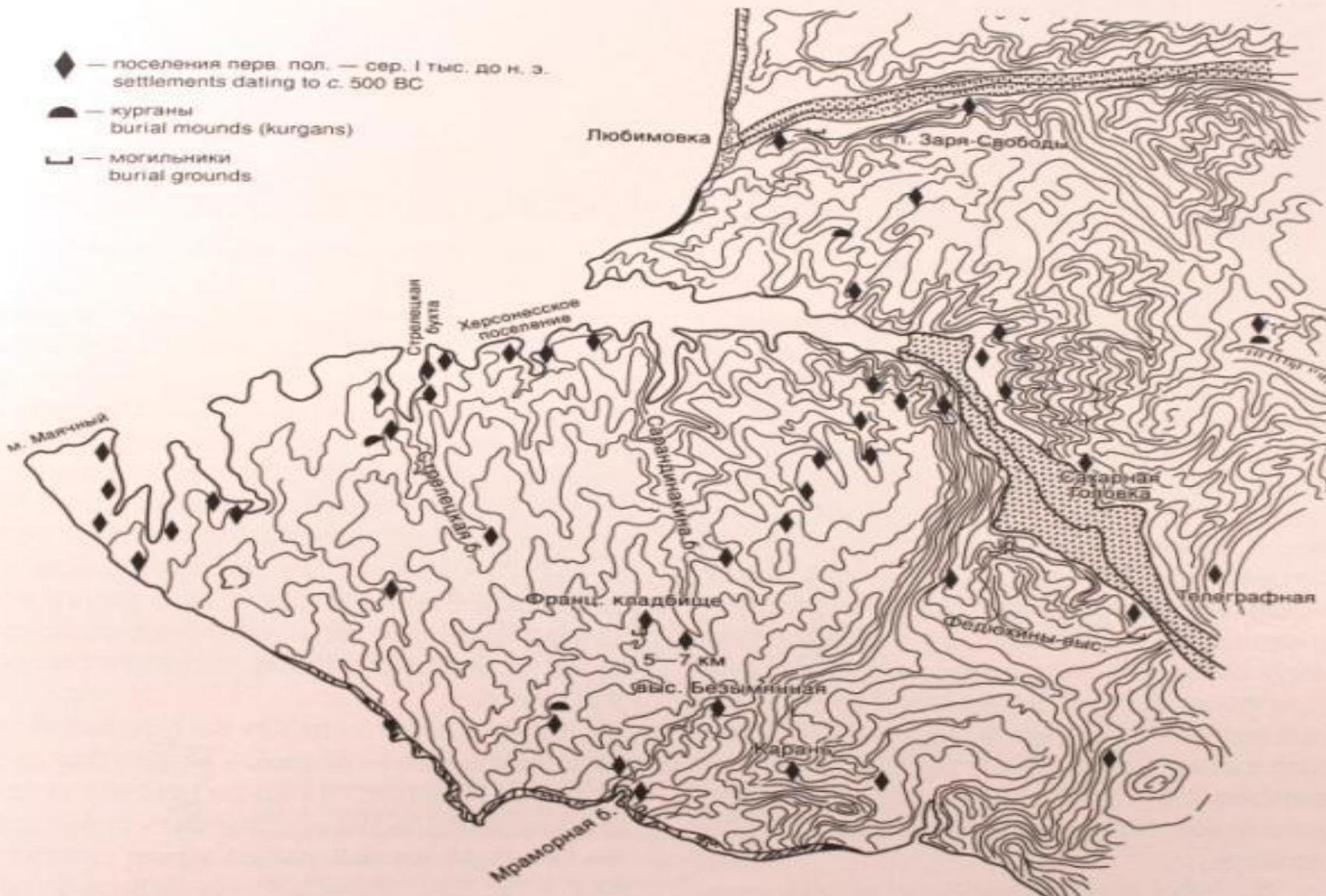
MYRMEKION

Η ΚΟΝΤΙΝΗ «ΧΩΡΑ»

Η ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ «ΧΩΡΑ»

- ◆ — поселения пера. пол. — сер. I тыс. до н. э.
settlements dating to c. 500 BC
- ◐ — курганы
burial mounds (kurgans)
- ┌ — могильники
burial grounds

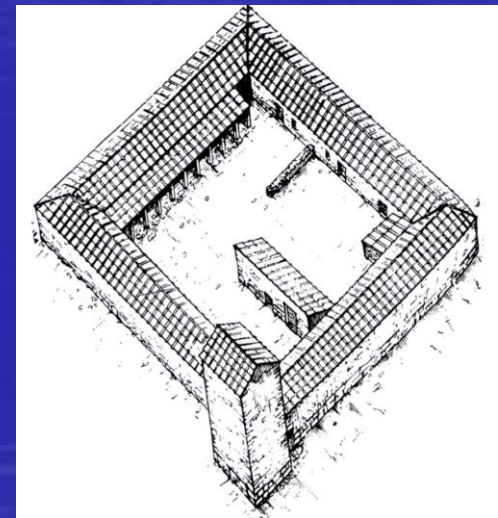
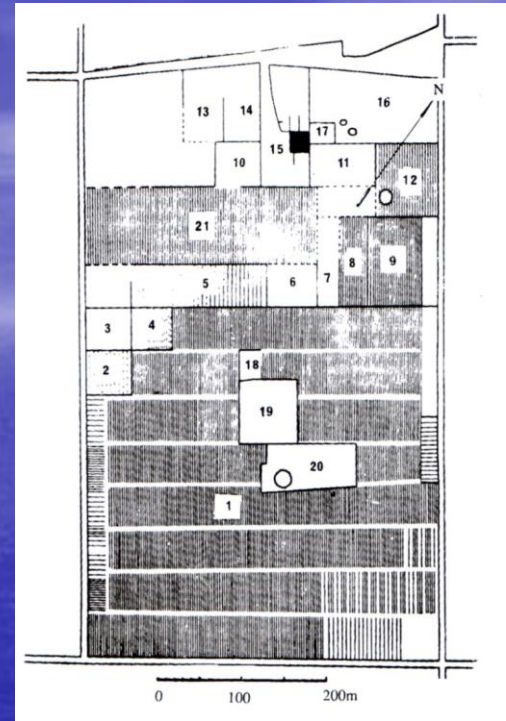

Γη:

- Η μελέτη των αγροκτημάτων στη Χερσόνησο είναι πολύ σημαντική για τη γνώση της αγροτικής οικονομίας. Ένα δείγμα θα μπορούσε να είναι ένα συστηματικά αναζητούμενο ορθογώνιο αγροτεμάχιο (τομέας) 42 εκταρίων (686Χ420 μ.) που αντιστοιχεί σε 6 κτήματα 4,5 εκταρίων.
- Ο τομέας περιβάλλεται από έναν πέτρινο τοίχο. Στη βόρεια μικρή πλευρά υπάρχει η αγροικία με την αυλή για τα ζώα και την αυλή εξυπηρέτησης.
- Ο υπόλοιπος τομέας χωρίζεται σε 22 διαμερίσματα διαφορετικού μεγέθους, το μεγαλύτερο εκ των οποίων χωρίζεται σε περίπου 1.400 λωρίδες για τους αμπελώνες, χωρισμένες κάθε 1,4 μ με κοντούς πέτρινους τοίχους, ύψους 0,5 μ και πλάτους 1 μ. Έτσι, κάθε 1 km² καλύπτεται από 500 αμπέλια.
- Στον τομέα καλλιεργούν επίσης δημητριακά, φρούτα και λαχανικά.

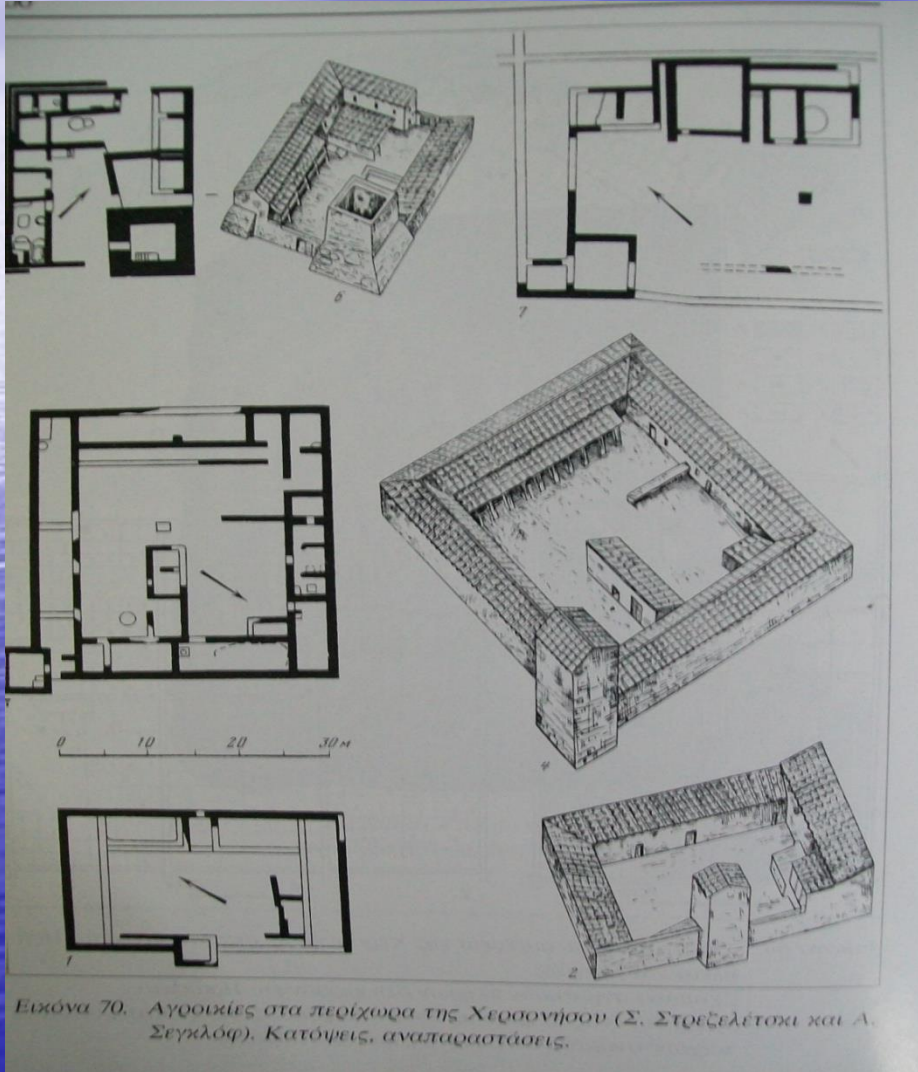
Ο τύπος αγροικίας στη Χερσόνησο

- Σε κάθε μεγάλο τομέα έξι οικοπέδων αντιστοιχούσε μία οχυρωμένη αγροικία, με έναν ή, σπάνια, δύο πύργους σε μια γωνία της αυλής.
- Η οχύρωση εξαρτάτο από την απόσταση από την πόλη και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί επίσης ως καταφύγιο.
- Μια τέτοια αγροικία που έχει μελετηθεί είναι ένα σχεδόν τετράγωνο σπίτι ($35 \times 34 \text{ m} = 1.200 \text{ m}^2$), χωρίς εξωτερικά παράθυρα, με 17 δωμάτια γύρω από μια μεγάλη κεντρική αυλή 500 m^2 .
- Όλα τα σαλόνια βρίσκονταν στη ΒΔ πλευρά της αυλής, η αποθήκη και το κελάρι στα ΒΑ και οι στάβλοι σε μια στοά μπροστά από τη ΝΔ πλευρά. Στη νότια γωνία της αυλής υπήρχε ένας ορθογώνιος πύργος ύψους 9-12 μέτρων και η πύλη.

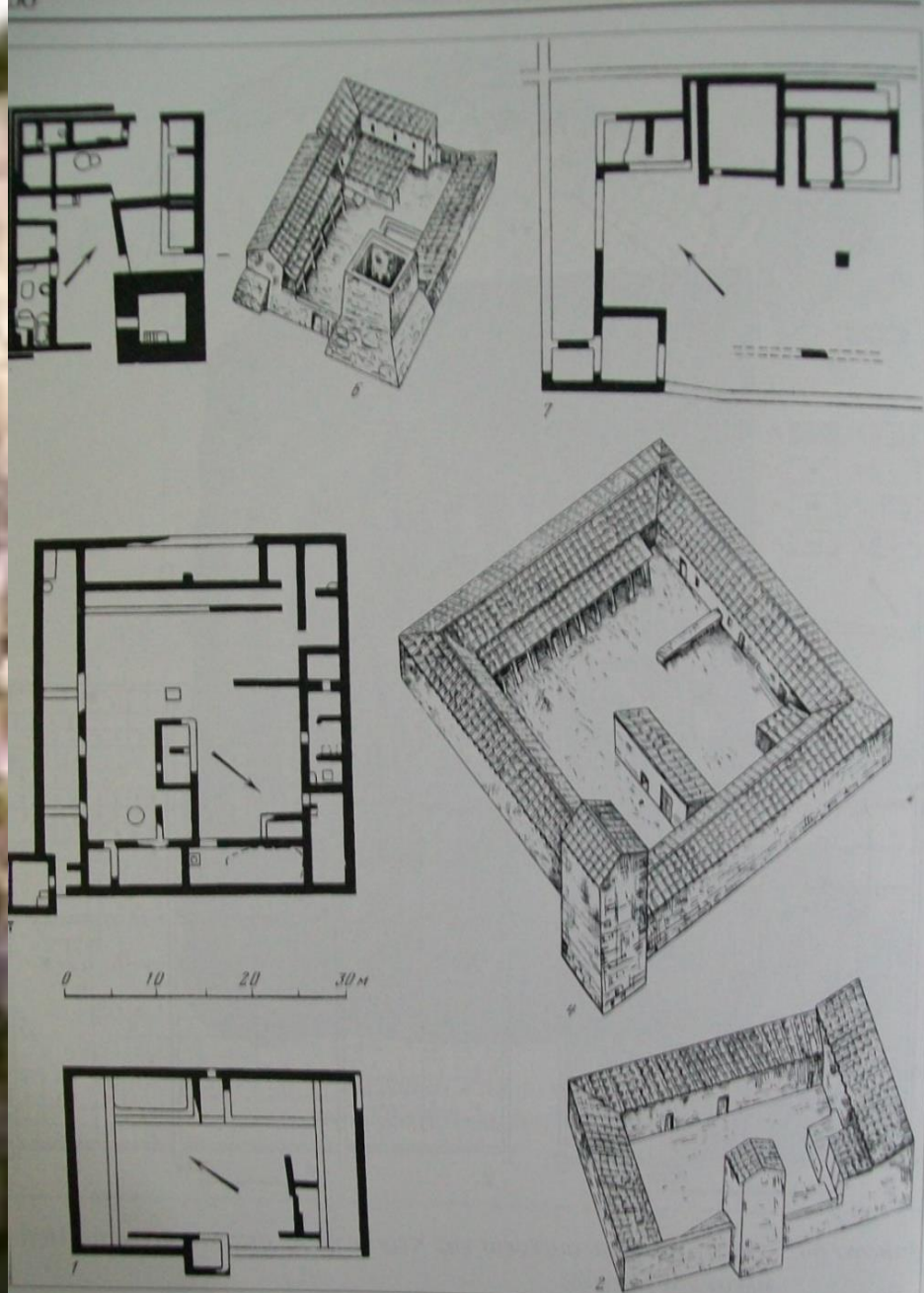

Αγροικίες

- Συνήθως ορθογώνιο ή τετράγωνο σχήμα
- Με μία ή δύο αυλές
- Δωμάτια και χώροι γεωργικής χρήσης γύρω
- Συνήθως στη γωνία υπάρχει ένας τετράγωνος ή κυκλικός πύργος
- Από τον 2^ο αιώνα π.Χ. δημιουργήθηκαν επιπλέον φρούρια

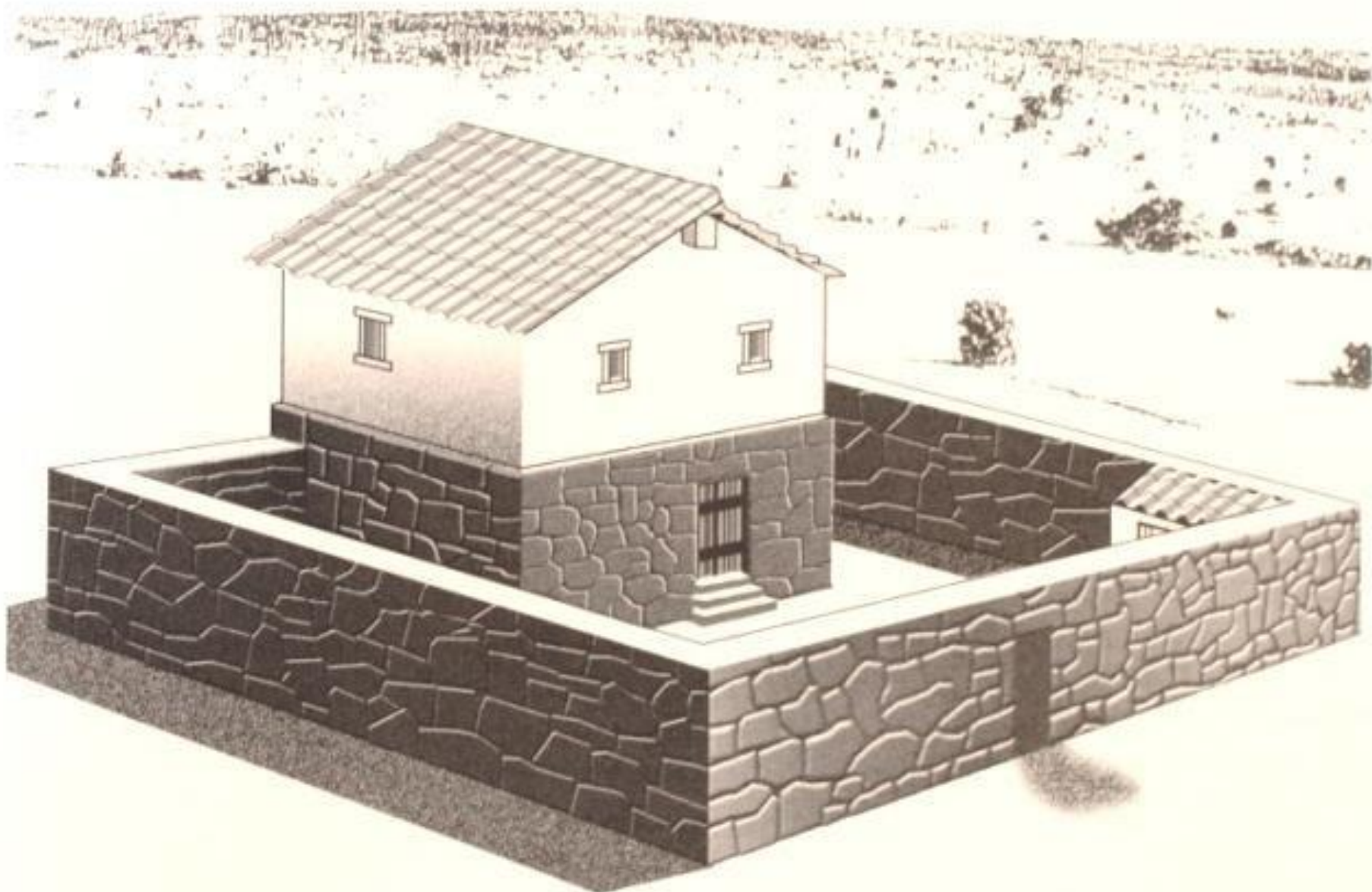

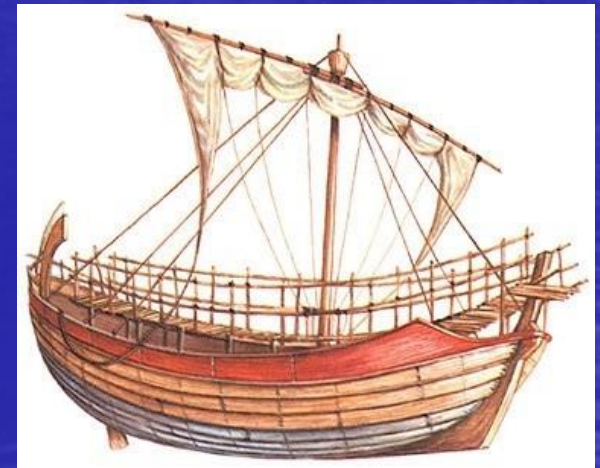
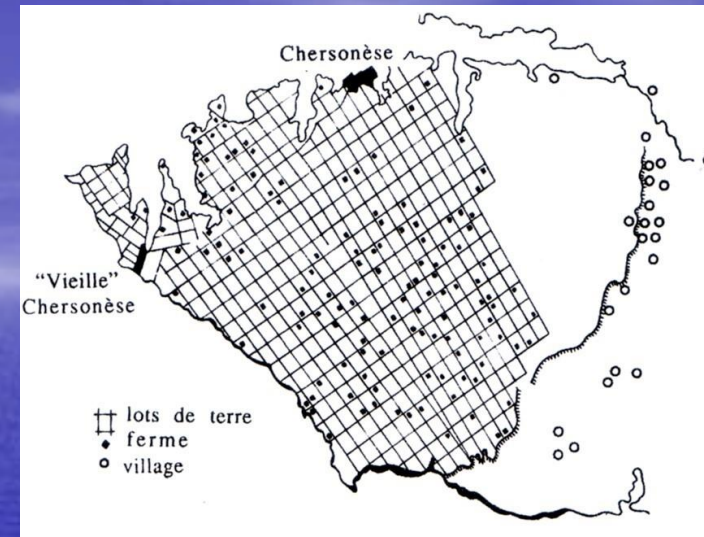

Εικόνα 70. Αγροικίες στα περίχωρα της Χερσονήσου (Σ. Στρεζελέτοκα και Α. Σεγκλόφ). Κατόψεις, αναπαραστάσεις.

- Στην Χερσόνησο υπήρχαν 380 τέτοιοι τομείς, που αντιστοιχούσαν σε 380 αποικιακά οικόπεδα, καθένα από τα οποία κάλυπτε 26,5 εκτάρια (265 km²) και απαιτούσε 25-30 εργαζόμενους. Οι περισσότεροι από αυτούς δεν ήταν σκλάβοι, αλλά ιθαγενείς (επιγραφικά βεβαιωμένοι ως περίοικοι), οι οποίοι ζούσαν σε χωριά στην περιφέρεια των περιοχών.
- Η αμπελουργία κάλυπτε σχεδόν το 74% της καλλιεργούμενης επιφάνειας της Χερσονήσου. Ένας τομέας θα μπορούσε να έχει 110.000 αμπέλια που θα μπορούσαν να παράγουν σχεδόν 420 λίτρα κρασί. Έτσι, κάθε χρόνο παρήγαγαν 90-95 τόνους, από τους οποίους τουλάχιστον 60-70 τόνοι προορίζονταν για την αγορά της Χερσονήσου και για εξαγωγή. Αυτό αντιστοιχεί σε περίπου 3.500 εμπορικούς αμφορείς των 18-19 λίτρων, που σημαίνει το φορτίο ενός πλοίου.

- Η ετήσια παραγωγή κρασιού ολόκληρης της γης της Χερσονήσου πιθανώς έφτανε τα 20-25 εκατομμύρια λίτρα και αυτό πιθανώς εξηγεί την ανάπτυξη των αμπελουργικών χωριών γύρω από την πόλη και μιας ολόκληρης γειτονιάς με κεραμικά εργαστήρια που έκαναν κεραμικούς αμφορείς στην πόλη.
- Η Χερσόνησος έγινε μια από τις μεγαλύτερες πόλεις εξαγωγής στη Μεσόγειο. Κρίνοντας από τη διασπορά των λαβών αμφορέων με τη σφραγίδα της πόλης, το μεγαλύτερο μέρος της εξαγωγής προοριζόταν για τους Σκύθες των στεπών και των ακτών του Εύξ. Πόντου. Πολύ κρασί εξήχθη στο Κάτω Ντον, Δνειπερο και Δνειστερο, στους Σκύθες της Κριμαίας, καθώς και στις ελληνικές πόλεις του ΒΔ και του Δ Εύξ. Πόντου και λιγότερο στο Βασίλειο του Βοσπόρου.

Άλλοι οικισμοί

- Οικισμός Τσάικα= πιθανός εμπορικός σταθμός της χερσονήσου της Ηράκλειας που έπαιξε το ρόλο του «ρυθμιστή» μεταξύ των κατοχών και των Ολβίων και Χερσονησίων.
- Κερκινίτις
- Καλός Λιμένας

ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Πολιτικός όρκος της Χερσονήσου (Αναφορά σε εσωτερική κρίση).

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

IosPE I², 401 Latyschev (1885-1901); Syll³, 360 ; Corpus Inscriptionum Regni Bosporani (Album Imaginum 1965) Ακαδημία Επιστημών της Σοβιετικής Ένωσης; Novye epigraphiceskie pamjatniki Hersonesa I-II (1964-73).

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Connolly, S. 2007: Όμνῶ αὐτὸν τὸν Σεβαστὸν. The Greek Oath in the Roman World. In A. H. Sommerstein, J. Fletcher (eds.), *Horkos: the Oath in Greek Society* (Exeter), 203- 216; Gavrilov, A. K. 1998: Zur Deutung von ΣΑΣΤΗΡΑ im Eid der Chersonesiten. *Hyperboreus 4 (1)*, 60- 72; Reinach, Th. 1892: Le serment de Chersonèse. *REG 5*, 403- 408; Rhodes, P. J. 2007: Oaths in Political Life. In A. H. Sommerstein, J. Fletcher (eds.), *Horkos: the Oath in Greek Society* (Exeter), 11- 25; Igor A. Makarov, “Towards an Interpretation of the Civic Oath of the Chersonesites (IOSPE I² 401)”, *Ancient civilizations from Scythia to Siberia 20* (2014), 1- 38.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΕΑ ΤΟΥ

Λευκή μαρμάρινη στήλη, διακοσμημένη με γείσο και αέτωμα στην κορυφή (φέρει 2 σπασμένα μέρη και ένα μικρότερο κάτω δεξιά).

Αποκαλύφθηκε στην κεντρική πλατεία της πόλης, κοντά στη νεότερη εκκλησία του Αγίου Volodymyr (Αγορά).

Το άνω και κάτω τμήμα βρέθηκαν το 1890 και 1891 αντίστοιχα και ένα μικρό κομμάτι το 1899.

Διαστάσεις: 1.39 x 0.42 x 0.13μ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ

Τέλη 4^{ου} αρχές 3^{ου} π. Χ. (πιθανότερο).

ὄμνύω Δία, Γᾶν, Ἄλιον, Παρθένον,
[θ]εοὺς Ὀλυμπίους καὶ Ὀλυμπίας
[κ]αὶ ἥρωας ὅσοι πόλιν καὶ χώραν
καὶ τείχη ἔχοντι τὰ Χερσονασι-
5 τᾶν· ὁμονοησῶ ὑπὲρ σωτηρίας
καὶ ἐλευθερίας πόλεος καὶ πολι-
τᾶν καὶ οὐ προδωσῶ Χερσόνασον
οὐδὲ Κερκινίτιν οὐδὲ Καλὸν λιμέ-
10 να οὐδὲ τᾶλλα τείχη οὐδὲ τᾶς ἄλ-
15 λας χώρας ἂν Χερσονασῖται νέμον-
ται ἢ ἐνέμοντο οὐθενὶ οὐθέν οὔτε Ἕλ-
λανι οὔτε βαρβάρωι, ἀλλὰ διαφυλα-
ξῶ τῶι δάμωι τῶι Χερσονασιτᾶν· οὐ-
δὲ καταλυσῶ τὰν δαμοκρατίαν, οὐ-
15 δὲ τῶι προδιδόντι καὶ καταλύοντι ἐ-
πιτρεψῶ οὐδὲ συγκρυσῶ, ἀλλὰ ἐ-
ξαγγελῶ τοῖς δαμιουργοῖς τοῖς κα-
τὰ πόλιν· καὶ πολέμιος ἐσσοῦμαι τῶ<ι>
ἐπιβουλεύοντι καὶ προδιδόντι ἢ ἀφι-
20 στάντι Χερσόνασον ἢ Κερκινίτιν ἢ
Καλὸν λιμένα ἢ τὰ τείχη καὶ χώραν
τὰν Χερσονασιτᾶν·

καὶ δαμιοργησῶ
καὶ βουλευσῶ τὰ ἄριστα καὶ δικαιοτά-
τα πόλει καὶ πολίταις καὶ τὸν ΣΑΣΤΗ-
25 ΡΑ τῷ δάμῳ διαφυλαξῶ καὶ οὐκ ἐ-
χφερομυθησῶ τῶν ἀπορρήτων οὐ-
θὲν οὔτε ποτὶ Ἑλλάνα οὔτε ποτὶ βάρ-
βαρον, ὃ μέλλει τὰμ πόλιν βλάπτειν·
οὐδὲ δωρεὰν δωσῶ οὐδὲ δεξοῦμαι
30 ἐπὶ βλάβαι πόλεος καὶ πολιτᾶν·
οὐδὲ
ἐπιβουλευσῶ ἄδικον πρᾶγμα οὐθε-
νὶ οὐθὲν τῶμ πολιτᾶν τῶμ μὴ ἀφε-
στακότων, οὐδὲ τῷ ἐπιβουλεύον[τι]
[ἐπιτρεψῶ οὐδὲ συγκρυσῶ οὐθὲν
οὐθε]-
35 νί, ἀλλ' εἰσαγγελ[ῶ] καὶ κρινῶ
ψά[φωι]
κατὰ τοὺς νόμους· οὐδὲ συνωμο[σί]-
αν συνομοῦμαι οὔτε κατὰ τοῦ κοιν[οῦ]
τοῦ Χερσονασιτᾶν οὔτε κατὰ τῶμ [πο]-
λιτᾶν οὐδενός, ὃς μὴ ἀποδέδεικτα[ι]
40 [π]ολέμιος τῷ δάμῳ·

εἰ δέ τι συνώ-
[μο]σα καὶ εἴ τι καταλέλαμμαι ὄρ[κωι]
[ἢ ἐ]πευχᾶι, διαλυσαμένῳ μὲν ἄμ[ει]-
νον εἴη καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς, ἐμμέ-
νοντι δὲ τὰ ἐναντία· καὶ εἴ τινά κα
45 συνωμοσίαν αἴσ[θ]ωμαι εὐῶσαν ἢ
[γι]-
νομέναν, ἐξαγγελῶ τοῖς δαμ[ιορ]-
γοῖς· οὐδὲ σῖτον ἀπὸ τοῦ πεδίου ἀ[πα]-
γώγιμον ἀποδωσοῦμαι οὐδὲ ἐξ[α]-
ξῶ ἄλλαι ἀπὸ τοῦ πεδίου, ἀλλ' ἢ [εἰς]
50 Χερσόνασον. Ζεῦ καὶ Γᾶ καὶ Ἄλιε [καὶ]
Παρθένε καὶ θεοὶ Ὀλύμπιοι, ἐμμένον[ν]-
τι μέμ μοι εὔ εἴη ἐν τούτοις καὶ αὐτ[ῶι]
καὶ γένει καὶ τοῖς ἐμοῖς, μὴ ἐμμέν[ον]-
τι δὲ κακῶς καὶ αὐτῶι καὶ γένει καὶ [τοῖς]
55 ἐμοῖς, καὶ μήτε γᾶ μοι μήτε θά[λασ]-
σα καρπὸν φέροι, μήτε γυνα[ῖκες εὔτε]-
[κ]νοῖεν, μήτε .[—].[—].#⁷[—].[—]
]θανα..[—]

vacat

vacat

ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Τιμητικό Ψήφισμα για το Διόφαντο (από τη Σινώπη) στρατηγὸ του βασιλιά Μιθριδάτη Στ' Ευπάτωρ.

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

IosPE I², 401 Latyschev (1885-1901); Syll³, 360 ; Corpus Inscriptionum Regni Bosporani (Album Imaginum 1965) Ακαδημία Επιστημών της Σοβιετικής Ένωσης; Novye epigraphiceskie pamjatniki Hersonesa I-II (1964-73).

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bagnall, R. S. & P. Derow (eds) (2004) *Historical sources in translation. The Hellenistic period*, Oxford; Berger, A. (1953) *Encyclopedic dictionary of Roman law*, Philadelphia; Boffo, L. (1989) “Grecità di frontiera: Chersonaso Taurica e i signori del Ponto Eusino (SIG³ 709)” *Athenaeum* 67, 211-59, 369-405; Cassayre, A. (2010) *La justice dans les cités grecques. De la formation des royaumes hellénistiques au legs d'Attale*, Rennes ; Kantor, G. (2011) “Local courts of Chersonesus Taurica in the Roman age” στον τόμο των Martzavou, P. & N. Papazarkadas (eds) *The epigraphy of the post-classical polis*, Oxford. (υπό επτύπωση) (παραπομπή γίνεται στις σελίδες του δοκιμίου); Kaser, M. (1966) *Das römische Zivilprozessrecht*, München; Kunkel, W. (1966) *An introduction to Roman legal and constitutional history*, Oxford; Méléze-Modrzejewski, J. (2011) *Droit et justice dans le monde grec*, Varsovie. (JJP Suppl. 11); Metzger, E. (1997) *A new outline of the Roman civil trial*, Oxford.

Μαρμάρινη βάση αγάλματος , το οποίο είχε σπάσει σε δύο κομμάτια. Ανακαλύφτηκε το 1878. Το 1898 μεταφέρθηκε στο Μουσείο Ερμιτάζ, της Αγίας Πετρούπολης όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τη θέση των ποδιών, το διάταγμα ήταν σκαλισμένο στην πίσω πλευρά της βάσης και όχι στην εμπρόσθια πλευρά του. Στην μπροστινή πλευρά της πλάκας (λείπει τώρα) πιθανόν να υπήρχε τιμητική επιγραφή αναφερόμενη *«Η Βουλή και η Εκκλησία στον στρατηγό Διόφαντο»*.

Χρονολόγηση: 107 π. Χ.

Τόπος εύρεσης: Χερσόνησος, βόρεια ακτή στη Μαύρη Θάλασσα.

[-----]
-----]σω[-----]

[-----]ων Ζήθου εἶπαν· ἔπε[ιδὴ Διόφαντος
Ἄσιλ]α[πι]οδώρου Σινωπεὺς φίλος [μὲν καὶ]
[εὐεργέτας ἀμῶν] ἐὼν, πιστε[υ]όμενος δὲ κα[ὶ] τιμώμενος οὐ]θενδὸς
ἦσσαν ὑπὸ βασιλέος Μιθραδάτα Εὐπά-
[τορος], διὰ παντὸς ἀγαθοῦ παραίτιος γίνεται ἐ[μάστωι] ἀμῶν,
ἐπ[ὶ] τὰ κάλλιστα καὶ ἐνδοξότατα τὸν

5
[βασ]ιλέα προτρεπόμενος· παρακληθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ [καὶ] τὸν ποτὶ
Σκύθας πόλεμον ἀναδεξάμενος

[καὶ] παραγενόμενος εἰς τὴν πόλιν ἀμῶν, ἐπάνδρως παντὶ τῷ
στρατοπέδῳ τὰν εἰς τὸ πέραν διάβα-
[σι]ν ἐποίησατο. Παλάκου δὲ τοῦ Σκυθᾶν βασιλεῖος αἰφνιδίως
ἐπιβαλόντος μετὰ ὄχλου πολλοῦ, παρα-
[τα]ξάμενος ἐν χρεῖαι, τοὺς ἀνυποστάτους δοκοῦντας εἶμεν Σκύθας
τρεψάμενος πρῶτον ἀπ' αὐ-

[τῶ]ν ἐπόησε βασιλέα Μιθραδάταν Εὐπάτορα τρόπαιον ἀναστᾶσαι·
τοὺς δὲ παροικοῦντας Τάυρους ὑ-
10

[φ' ἐ]αυτὸν ποησάμενος καὶ πόλιν ἐπὶ τοῦ τόπου συνοικίξας, εἰς τοὺς
κατὰ Βόσπορον τόπους ἐχωρί-
[σθη] καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας ἐν ὀλίῳ χρόνῳ πράξεις ἐπιτέλεσας
πάλιν εἰς τοὺς καθ' ἀμὲ τόπους [ἐ]πέ-
[στ]ρεψε καὶ παραλαβὼν τοὺς ἐν ἀμῶνι τῶν πολιτῶν εἰς μέσαν τὴν
Σκυθίαν προῆλθε.

παραδόντων δὲ
[αὐτ]ῶι Σκυθᾶν τὰ βασιλεία Χαβαίους καὶ Νέαν
πόλιν, σχεδὸν πάντας ὑπακίους συνέβα γενέσθαι
[βα]σιλεῖ Μιθραδάται Εὐπάτορι· ἐφ' οἷς ὁ δᾶμος
εὐχαριστῶν ἐτίμασε ταῖς καθηκούσαις αὐτὸν
τιμαῖς,

15

[ὡ]ς ἀπολελυμένος ἤδη τᾶς τῶν βαρβάρων
ἐπικρατείας. τῶν δὲ Σκυθᾶν τὰν ἔμφυτον
[α]ὐτοῖς ἀθεσίαν ἐκφανῆ καταστασάντων καὶ τοῦ
μὲν βασιλεῖος ἀποστάντων, τὰ δὲ πρᾶ-
[γμ]ατα εἰς μεταβολὰν ἀγαγόντων, δι' ἧς αἰτίας
βασιλεῖος Μιθραδάτα Εὐπάτορος Διόφαντον
[πά]λιν ἐπέμψαντος μετὰ στρατοπέδου, καίπερ
τοῦ καιροῦ συγκλείοντος εἰς χειμῶνα, Διό-
[φα]ντος ἀναλαβῶν τοὺς ἰδίους καὶ τῶν πολιτῶν
τοὺς δυνατωτάτους ὥρμασε μὲν ἐπ' αὐτὰ

20

[τὰ β]ασιλεία τῶν Σκυθᾶν, κωλυθεὶς δὲ διὰ
χειμῶνας, ἐπιστρέψας ἐπὶ τὰ παραθαλάσσια
Κερκινίτιν

[μὲν] ἐλάβετο καὶ τὰ Τείχη, τοὺς δὲ τὸν Καλὸν
λιμένα κατοικοῦντας πολιορκεῖν ἐπεβάλετο.

Παλά[κο]υ δὲ συνεργεῖν τὸν καιρὸν ἑαυτῶι
νομίζοντος καὶ συναγαγόντος τοὺς ἰδίους
πάντας, ἔτι δὲ

[καὶ] τὸ τῶν Ῥευξιναλῶν ἔθνος
συνεπισπασαμένου, ἃ διὰ παντὸς
Χερσονασιτᾶν προστατοῦσα
[Πα]ρθένος, καὶ τότε συμπαροῦσα Διοφάντῳ,
προεσάμανε μὲν τὰν μέλλουσαν γίνεσθαι
πρᾶξιν

25

[διὰ τ]ῶν ἐν τῷ ἱερῶι γενομένων σαμείων,
θάρσος δὲ καὶ τόλμαν ἐνεποίησε παντὶ τῷ
στρατοπέ-

[δωι· Δ]ιοφάντου δὲ διαταξαμένου σωφρόνως,
συνέβα τὸ νικάμα γενέσθαι βασιλεῖ Μιθ[ρ]αδά-
[ται Εὐ]πάτορι καλὸν καὶ μνάμας ἄξιον εἰς
πάντα τὸν χρόνον· τῶν μὲν γὰρ πεζῶν ἦτοι τις ἦ
οὐ-

[θεὶς ἐσώ]θη, τῶν δὲ ἱππέων οὐ πολλοὶ
διέφυγον· οὐδένα δὲ χρόνον ἀργὸν παρεῖς,
παραλαβῶν

[τὸ στρατόπεδον], ἄκρου τοῦ ἕαρος ἐπὶ
Χαβαίους καὶ Νέ[αν π]όλιν ἐλθὼν παντὶ τῷ
βάρει

col. II.30

[— — — — —]Μσ[.]ω[.].ι[— — — — —]
ὥστε τοὺς μὲν — — — — —]

Δ.ΕΕ[— —].

ται βουλευσασθαι. εἷς τε τοὺς κατὰ Βόσπορον τόπους
χωρισθε[ῖ]ς καὶ [καταστα]-
σάμενος καὶ τὰ ἔν<θ>ινα καλῶς καὶ συμφερόντως
βασιλεῖ Μιθραδάται Εὐπά[τορι],
τῶν περὶ Σαύμακον Σκυθῶν νεωτεριζάντων καὶ τὸν μὲν
ἐκθρέψαντα αὐτὸν {²ΑΥΤΟ[—]}² [βα]-
35
σιλέα Βοσπόρου Παιρισάδαν ἀνελόντων, αὐτῶι δ'
ἐπιβουλευσάντων, διαφ[υγῶν τὸν]
κίνδυνον ἐπέβα μὲν ἐπὶ τὸ ἀποσταλὲν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ τῶν
πολιτῶν πλοῖον, παραγ[ενό]-
μενος δ[ὲ] καὶ παρακαλέσας τοὺς πολίτας, συνεργὸν
πρόθυμον ἔχων τὸν ἐξ[απο]-
στέλλοντα βασιλέα Μ[ι]θραδάταν Εὐπάτορα, παρῆν ἔχων
ἄκρου τοῦ ἔαρος σ[τρα]-
τόπεδον πεζιμ[ό]ν τε καὶ ναυτικόν, παραλαβὼν δὲ καὶ τῶν
πολιτῶν ἐπιλέ-
40
κτους ἐμ πληρώμασι τρισί, ὀρμαθεὶς ἐκ τῆς πόλεος ἀμῶν
παρέλαβ[ε]
μὲν Θεοδοσίαν καὶ Παντικιάπαιον, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς
ἐπαναστάσεο[ς]
τιμωρησάμενος καὶ Σαύμακον τὸν αὐτόχειρα γεγονότα
βασιλέος Παιρι-
σάδα λαβὼν ὑποχείριον εἰς τὴν βασιλείαν ἐξαπέστειλε, τὰ
δὲ πράγματα ἀ-
νεκτ[ά]σατο βασιλεῖ Μιθραδάται Εὐπάτορι. ταῖς τε
πρεσβείαις ταῖς ἀποστέλ-
45
λομέναις ὑπὸ τοῦ δάμου συνεργῶν εἰς πᾶν τὸ συμφέ[ρ]ον
Χερσονασίταις εὖ-

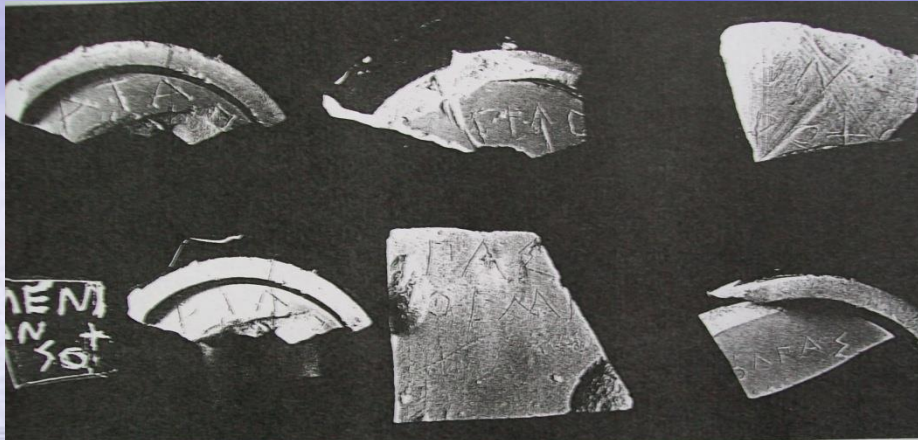
ὅπως οὖν καὶ ὁ δᾶμος τοῖς εὐεργέταις
ἑαυτοῦ τὰς καθηκούσας φαίνεται χάριτας
ἀποδιδούς, δεδόχθαι τῶι βου-
λῶι καὶ τῶι δάμωι στεφανῶσαι Διόφαντον
Ἀσιλαπιοδώρου χρυσέωι στεφά-
νωι Παρθενείοις ἐν τῶι πομπῶι, τὸ
ἀνάγγελμα ποιουμένων τῶν συμμναμόνων·
50
"ὁ δᾶμος στεφανοῖ Διόφαντον
Ἀσιλαπιοδώρου Σινωπέα ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ
εὖνο[ί]-
ας τᾶς εἰς αὐτόν". σταθῆμεν δὲ αὐτοῦ καὶ
εἰκόνα χαλκίαν ἔνοπλον ἐν τῶι ἀκροπό-
λε[ι] παρὰ τὸν τᾶς Παρθένου βωμὸν καὶ τὸν
τᾶς Χερσονάσου, περὶ δὲ τούτων ἐπιμε-
λῆ[ς] γενέσθαι τοῖς ἐπιγεγραμμένοις
ἄρχουσι, ὅπως ὅτι τάχιστα καὶ κάλλιστα
γένηται· ἀναγράψαι δὲ καὶ τὸ ψάφισμα εἰς
τὴν βᾶσιν τοῦ ἀνδριάντος, τὸ δὲ εἰς
55
ταῦτα γενόμενον ἀνάλωμα δόμεν τοὺς
ταμίας τῶν ἱερῶν. ταῦτ' ἔδοξε βουλᾶ[ι]
καὶ δάμωι μηνὸς Διονυσίου
ἐννεακαιδεκάται, βασιλεύοντος Ἀγέλα τοῦ
Λ[α]-
γορίνου, προαισυμνῶντος Μήνιος τοῦ
Ἡρακλείου, γραμματεύοντος Δαμ[ασι]-
[κλ]εῖτος τοῦ Ἀθαναίου. *vacat*

Αρχαιολογική έρευνα

- Πρώτες περιγραφές της πόλης συγκεντρώθηκαν κατά τον 18^ο αιώνα.
- Η νεκρόπολη και οι αγροικίες ανασκάφηκαν τον 19^ο αιώνα.
- Από το 1888, η έρευνα γίνεται πιο έντονη (Imperial Archaeological Commission).
- Το 1892 ο Κ. Kostsyushko ιδρύει ένα μικρό μουσείο.
- Valyuzhynych, ένας μεγάλος αρχαιολόγος της Χερσονήσου.
- Το 1930 ξεκίνησε η έρευνα της Χώρας.
- Μετά τον Β 'Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα, η έρευνα συνεχίζεται.
- Πολλοί οργανισμοί, όπως η UNESCO, συμμετέχουν σε έργα της Χερσονήσου.

Τα σημαντικότερα αρχαιολογικά ευρήματα

10. Ceramic ostraca from Chersonesus Tauricus.

Τα ευρήματα φυλάσσονται στο Μουσείο Ερμιτάζ (Ρωσία), στην Εθνική Προστασία της Ταυρικής Χερσονήσου και στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Οδησού (Ουκρανία).

- Κελύφη ιωνικών κεραμικών – 6^{ος}-5^{ος} αιώνας π.Χ.
- Χαρακτική
- Κεραμικά
- Σφραγίδες αμφορέων
- Ιωνικά είδη

Μουσείο Ερμιτάζ

Κολιέ με κρεμαστό κόσμημα σε σχήμα πεταλούδας τέλη 2^{ου} - αρχές 1^{ου} αιώνα π.Χ. Χερσόνησος. Τάφος αρ. 630

Περιβάλλοντα της πόλης της Σεβαστούπολης, χρυσός Κριμαίας, γρανάτης, αμέθυστος, σμαράγδι, τοπάζι, αλμαντίνη, μαργαριτάρια, γυαλί. συγκολλημένο και φιλτραρισμένο

Δαχτυλίδι Διακοσμημένο με Καθιστή Εικόνα της Αθηνάς σκαλισμένη στο Intaglio

Χρυσός·

Χερσόνησος. 300-280 π.Χ.

Πηγή εισόδου: ανασκαφές του Κ. Κ. Kostsyushko-Valyuzhnich, 1899. Αποκτήθηκε το 1902

Κολιέ διακοσμημένο με κόμπο Ηρακλή Χρυσός· Η. 2,5 εκ Χερσόνησος. 300-280 π.Χ.

Θησαυροφυλάκιο κάτω από ένα τείχος αρ. 1012, περιβάλλοντα από την πόλη της Σεβαστοπόλης Κριμαία Πηγή εισόδου: ανασκαφές του Κ. Κ. Kostsyushko-Valyuzhnich, 1899. Αποκτήθηκε το 1902

Ζευγάρι σκουλαρίκια με άκρα σε σχήμα λιονταριού 300-280 π.Χ. Χερσόνησος Θησαυροφυλάκιο κάτω από ένα τείχος αρ. 1012, Χρυσός από τα περίχωρα της πόλης της Σεβαστούπολης στην Κριμαία.

